

**DE ZORG EN BESCHERMING
VAN DE KLEINSTEN EN WEERLOZEN**

UISG BULLETIN

NUMMER 174, 2021

INLEIDING	2
HET VERDRAG VAN DE VN INZAKE DE RECHTEN VAN HET KIND EN DE GEVOLGEN HIERVAN VOOR DE WERKEN VAN DE RELIGIEUZE INSTITUTEN	4
<i>Claudia Giampietro</i>	
NAAR EEN OVERGANG VAN INSTITUTIONELE ZORG VOOR KINDEREN NAAR ZORG BINNEN DE GEZINNEN	18
<i>Zr. Niluka Perera, SGS</i>	
DE PLAAG VAN HET MISBRUIK VAN ZUSTERS. DE INZET VAN DE INSTITUTEN VOOR TRANSPARANTIE, GOED GEDRAG EN BARMHARTIGHEID	22
<i>Zr. Tiziana Merletti, SFP</i>	
DE VERANTWOORDELIJKHEIDSOVERDRACHT VAN DE MOEDERGEMEENSCHAPPEN NAAR DE JONGE MISSIEGEBIEDEN: DE UITDAGINGEN VAN STRUCTURELE VERANDERING IN RELIGIEUZE INSTITUTEN MET MISSIEACTIVITEITEN	32
<i>Dr. Myriam Wijlens</i>	
HET LEVEN VAN DE UISG	43
SECRETARIAAT VAN DE UISG	48

INLEIDING

De inzet van de UISG voor de bescherming van minderjarigen en kwetsbare volwassenen gaat verder. Zowel in 2020 als in het lopende jaar, heeft het *UISG-Bureau voor Bescherming en Verzorging* een serie webinars georganiseerd, in samenwerking met de *Pauselijke Commissie voor de Bevoogding en de Bescherming van Minderjarigen*, met het *Centrum voor Bevoogding en Bescherming* van de Gregoriaanse Universiteit, met de Unie van Algemene Oversten (USG) en met de *Blauwe Telefoon* ("Il Telefono Azzurro"). De webinars zijn speciaal bedoeld voor vrouwelijke en mannelijke algemene oversten, en voor hun gedelegeerden.

De hiermee verbonden informatie en documentatie kunt u vinden op de website van de UISG: www.uisg.org

Op 2 oktober 2020 is ook het bureau *Internationale Katholieke Zorg voor Kinderen* ("Catholic Care for Children International (CCCI)") officieel van start gegaan. De verantwoordelijke van dit Bureau, Zr. Niluka Pereira, heeft enkele belangrijke webinars aangeboden om de reikwijdte van de visie van de CCCI te verklaren; en deze dienen tevens om de implicaties van permanente bevoogding te belichten.

Zoals paus Franciscus ons in herinnering brengt, gaat de kwestie van de bescherming van minderjarigen en kwetsbare personen het godgewijde leven en de Kerk als geheel nauw aan:

De bevoogding van minderjarigen en van kwetsbare personen maakt integraal deel uit van de evangelische boodschap die de Kerk en al haar leden zijn geroepen om uit te dragen in de wereld. Christus zelf heeft ons in feite de zorg over en de bescherming van de allerkleinsten toevertrouwd: "...wie in mijn Naam zulk een kind opneemt, neemt Mij op" (Mt. 18, 5). Wij hebben dus allemaal de plicht om met generositeit minderjarigen en kwetsbare personen op te nemen, en voor hen een veilige omgeving te creëren, waarbij wij prioriteit moeten geven aan hun belangen. Dat vraagt om een voortdurende en diepgaande conversie, waarin onze persoonlijke heiligheid en morele inzet samen de geloofwaardigheid van de evangelische boodschap bevorderen, en de opvoedende missie van de Kerk vernieuwen. (Apostolische Brief «motu proprio», geschreven door Paus Franciscus over de bescherming van minderjarigen en kwetsbare personen, 26 maart 2019).

Claudia Giampietro

Het Verdrag van de VN inzake de Rechten van het Kind en de gevolgen hiervan voor de Werken van de Religieuze Instituten

Vandaag vormen de kinderen meer dan een derde van de wereldbevolking, en velen van hen leven in extreme armoede, op plaatsen waar men niet in staat is om de verplichting waar te maken en de gelegenheid aan te grijpen om te investeren in hun toekomst. Wat wij ons samen afvragen, is wat de vrouwelijke religieuze instituten concreet kunnen doen om richtlijnen te ontwikkelen voor de bescherming

van minderjarigen, die de fundamentele principes van het Verdrag inzake de Rechten van het Kind concreet in beschouwing nemen.

Zr. Niluka Perera, SGS

Naar een overgang van institutionele zorg voor kinderen naar zorg binnen de gezinnen

De Internationale Unie van Algemene Oversten (UISG) startte officieel met Katholieke Zorg voor Kinderen International (CCCI) op 2 oktober 2020. Deze start duidde op hun toewijding om de zorg voor kinderen te hervormen. De CCCI huldigt een wereldvisie waarin elk kind opgroeit in een veilige gezinssituatie of in een veilige gezinsgelijke situatie.

Zr. Tiziana Merletti, SFP

De plaag van het misbruik van zusters. De inzet van de instituten voor transparantie, goed gedrag en barmhartigheid

We moeten de Geest dankbaar zijn, omdat Hij ons heeft geroepen om deze serieuze stappen te zetten op een gunstig moment, waarop de hele Kerk ertoe wordt uitgenodigd om als leden van een synode te denken, en om ons samen op weg te begeven, waarbij wij onze middelen delen, en waarbij wij elkaar niet veroordelen, wanneer iets dergelijks ook tussen ons gebeurt. Ik hoor vaak in mijn oren de woorden van een algemene overste, die een tijdje geleden tegen mij zei: “Wij hebben de neiging om te denken, dat dit ons nooit gebeurt, maar toch zijn deze gevallen frequenter dan dat wij zelf willen toegeven”. De begeleiding van een zuster die het slachtoffer is geworden van misbruik, mag niet worden geïmproviseerd, en ook niet die van een zuster die van een misbruik de dader is geweest. Beiden hebben er behoefte aan om te worden gehoord en ondersteund, terwijl zij bezig zijn met hun proces van heling. De tijd, de energie en de financiële middelen, die het instituut hierin steekt, zijn heilig, want men neemt de zorg op zich van een groter goed.

Dr. Myriam Wijlens

De verantwoordelijkheidsoverdracht van de Moedergemeenschappen naar de jonge Missiegebieden: De uitdagingen van structurele verandering in Religieuze Instituten met Missieactiviteiten

Een groot aantal internationale religieuze instituten, die hun hoofdkwartier in Europa en elders in de Westerse wereld hebben, zijn onderhevig aan een nog nooit eerder geziene, ingrijpende omwenteling: het steeds ouder worden van de zusters, van de priesters en van de broeders, leidt niet alleen in Europa, en in de geïndustrialiseerde wereld, maar ook in andere delen van de wereld, tot enorme veranderingen. Deze veranderingen betreffen op de eerste plaats het gebied van het internationale bestuur, dat niet meer kan worden uitgeoefend vanuit Europa, maar moet worden toevertrouwd aan leden uit delen van de wereld, waarnaar normaliter wordt verwezen met de term het “Globale Zuiden”.

HET VERDRAG VAN DE VN INZAKE DE RECHTEN VAN HET KIND EN DE GEVOLGEN HIERVAN VOOR DE WERKEN VAN DE RELIGIEUZE INSTITUTEN

Claudia Giampietro

Claudia Giampietro is projectmanager bij het Bureau voor de Bescherming van Personen van de Internationale Unie van Algemene Oversten (UISG). Zij heeft een kandidaatsexamen behaald in taalbemiddeling en internationale communicatie bij de universitaire school voor taalbemiddeling "SSML San Domenico" te Rome, en behaalde een licentiaat in kerkelijk recht aan de kerkelijke universiteit "San Tommaso d'Aquino". Zij is lid van het Coördinatieorgaan Italiaanse Vrouwelijke Theologen (CTI), die actief is betrokken bij de interreligieuze dialoog, en heeft deelgenomen aan het vormingsprogramma KAICIID - Internationaal Partnerschap 2018, waarvoor zij een project heeft ontwikkeld, dat is gericht op de bevordering van de interculturele en de interreligieuze dialoog tussen jonge zusters die verantwoordelijk zijn voor de vorming in de respectievelijke congregaties waartoe zij behoren. Momenteel bestudeert zij nieuwe trajecten die het aantrekken van nuttige hulpbronnen kunnen vergemakkelijken, en met elkaar kunnen integreren, voor zusters die werken voor migranten en vluchtelingen.

We presenteren hieronder nu de gehele tekst van haar lezing, gehouden gedurende de workshop die werd georganiseerd bij de Internationale Unie van Algemene Oversten (UISG), op 6 en 7 november j.l., over het thema "de bescherming van minderjarigen en kwetsbare volwassenen. Het antwoord hierop vanuit het eigen recht van de religieuze instituten".

Origineel in het Italiaans

De documenten over de bescherming van minderjarigen binnen het internationale kader

De bescherming van minderjarigen in het internationaal recht was een studiethema in het recente verleden, dat geleidelijk aan de aandacht van de Staten voor zich heeft opgeëist, en wel met name via de volgende Verklaringen:

1) De Verklaring van Genève uit 1924: deze presenteert vijf artikelen waarin de plichten van de mensheid ten aanzien van het kind worden uiteengezet, "en hierbij mogen geen overwegingen worden gehanteerd op het gebied van ras, nationaliteit en geloof". Het betreft hier een uitgangspunt, de erkenning van de fundamentele rechten om materiële en spirituele goederen te ontvangen, en om te worden beschermd, daar waar niet de juiste voorwaarden bestaan voor een menswaardig leven, voor onderwijs en voor het mogen delen van de eigen talenten.

2) **De Universele Verklaring van de Rechten van de Mens uit 1948:** deze omvat een eenmalige verwijzing naar de bescherming van minderjarigen, in artikel 25, paragraaf 2, welk vaststelt: “Moeder en kind hebben recht op speciale zorg en bijstand. Alle kinderen die binnen of buiten het huwelijk zijn geboren, hebben recht op dezelfde sociale bescherming”.

3) **De Universele Verklaring van de Rechten van het Kind uit 1959,** die ook bekend staat als de Verklaring van New York, bestaat uit tien principes die de volgende rechten tot uitdrukking brengen:

- I. Het recht om niet gediscrimineerd te worden;
- II. Het recht om speciale bescherming te kunnen verwerven;
- III. Het recht op een naam en op een nationaliteit;
- IV. Het recht op adequate sociale bescherming;
- V. Het recht om hulp te ontvangen in het geval van “fysieke, mentale en sociale handicaps”;
- VI. Het recht op liefde en op begrip;
- VII. Het recht op opvoeding, waarvoor de eerste verantwoordelijkheid berust bij de ouders, en verder, in tweede instantie, bij de maatschappij en bij de overheid;
- VIII. Het recht om “bescherming en redding” te mogen ontvangen;
- IX. Het recht op bescherming tegen “elke vorm van nalatigheid, wreedheid en uitbuiting”.
- X. Het recht op bescherming tegen elke vorm van discriminatie.

4) **Het Verdrag inzake de Rechten van het Kind uit 1989,** samengesteld uit 54 artikelen, verdeeld over drie hoofdstukken. Het eerste hoofdstuk bevat eenenveertig artikelen, waarmee men eerst de betekenis verduidelijkt van het begrip Kind, dat wordt verstaan als “elk menselijk wezen dat een leeftijd heeft van minder dan achttien jaar, tenzij hij of zij eerder volwassen wordt beschouwd op basis van de toepasbare wetgeving” (artikel 1). Daaropvolgend, worden op meer gedetailleerde wijze de fundamentele rechten vastgesteld op het gebied van de religieuze, ideologische, sociale en seksuele vrijheid van het kind. De erkenning van het zelfbeschikkingsrecht in een groeiend rijpingsproces van de persoonlijkheid van het kind, wordt hierin op globaal niveau bevestigd. Verder worden in het Verdrag de gevallen bepaald, waarin de tussenkomst van de Staten als onmisbaar wordt beschouwd (artikel 19, 20), alsmede de stappen die moeten worden gezet om zich ervan te vergewissen dat het belang van het kind vooropstaat, bij beoordelingen over adoptie (artikel 21). De Staten moeten ook adequate maatregelen garanderen voor kinderen die de vluchtelingenstatus nodig hebben (art. 22), en de waardigheid bewaken van “mentaal en fysiek gehandicapte kinderen” (art. 23). Ook de toegankelijkheid van medische diensten en langdurige verzorging is een toegekend recht van minderjarigen, zoals beschreven in artikel 24 van het Verdrag. Andere toegekende rechten zijn het recht van opvoeding (art. 28 en 29) en het recht op een eigen cultureel-, religieus- en taalgebonden leven (art. 30); verder het recht op rust en vrije tijd (art. 31), het recht op bescherming tegen uitbuiting van minderjarigen (art. 32) of tegen illegaal gebruik van drugs en psychische geneesmiddelen, en tegen elke vorm van seksuele uitbuiting en seksueel geweld (art. 34). Nog een ander fundamenteel artikel betreft de inzet van de Staten “om de regels van het op hen van toepassing zijnde internationaal recht te respecteren of te doen respecteren in geval van een gewapend conflict; deze worden ook van toepassing verklaard op de kinderen” (art. 38). De Staten worden er tevens toe opgeroepen “om te voorzien in het vergemakkelijken van het fysieke en het psychische herstel, en van de sociale herplaatsing in de maatschappij, van alle kinderen die het slachtoffer zijn geworden van elke vorm van verwaarlozing, van uitbuiting en van mishandeling; en verder van martelingen en andere vormen van straf of wrede, onmenselijke en vernederende

behandelingswijzen, dan wel van een gewapend conflict” (art. 39). De moeite waard om te vermelden, is ook artikel 40, dat “aan elk kind, dat wordt verdacht, beschuldigd, dan wel schuldig wordt bevonden aan een misdaad, het recht toekent op een behandeling die zijn gevoel voor menselijke en persoonlijke waarde stimuleert”; dit artikel stelt tevens vast, dat zij een behandeling krijgen die is gericht op hun leeftijd, die hen respect inboezemt voor de mensenrechten en de fundamentele vrijheden, zodat hun herplaatsing in de maatschappij wordt bevorderd.

Het tweede deel van het Verdrag betreft de inwerkingstelling van maatregelen die zijn gericht op het controleren van de deelnemende Staten, om te bezien of deze zich wel actief inzetten voor het nastreven van datgene wat in het Verdrag is besloten, en wel via de oprichting van een Comité voor de Rechten van het Kind, dat bepaalde functies uitoefent, die nader worden omschreven in de artikelen 43 en 44. De internationale samenwerking in de sectoren die onderworpen zijn aan het Verdrag, wordt aangemoedigd (art. 45).

Het derde deel die de artikelen 46 tot 54 omvat, betreft de ratificatie en de deelname van elke Staat, met daarbij de bepaling van de ingangsdatum van het Verdrag (art. 49) en de procedures voor de amendementen (art. 50). Hier worden tevens de bevoegdheden omschreven van de Secretaris-Generaal van de VN in het kader van dit verdrag (art. 53).

Het Verdrag bevat verder drie optionele protocollen over de handel in kinderen, de kinderprostitutie en de kinderpornografie. De Staten die het Verdrag en de optionele protocollen ratificeren, verplichten zich om de inhoud hiervan volledig te respecteren. Honderdzesennegentig landen hebben het Verdrag geratificeerd.

Na dit Verdrag zijn er nog meer verdragen gesloten, die ik in het onderstaande zal behandelen: Het Verdrag inzake de Uitbanning van alle Vormen van Discriminatie van Vrouwen (1979) – dat hier moet worden vermeld in verband met de rechten van meisjes – en het Verdrag inzake de Rechten van Personen met een Handicap (2006).

Het bewaren en bewaken van de fundamentele principes in de richtlijnen van de vrouwelijke religieuze instituten

Een film die recentelijk is uitgekomen, “Cafarnao – chaos en wonderen” (2018), vertelt het verhaal van Zain, een kind van twaalf die onder armoedige omstandigheden leeft in een Libanees gezin. In de openingsscène bevindt Zain zich met zijn ouders in een rechtbank in Beiroet, waar hij een gevangene is, die is beschuldigd van poging tot doodslag. Hijzelf daagt zijn ouders als getuigen voor de rechtbank, om hen ervan te kunnen beschuldigen hem op de wereld te hebben gezet. Zain weigert het fundamentele recht op het leven in een wereld waarin hij voortdurend het slachtoffer is van misbruik, waaraan met name zijn ouders hem onderwerpen.

Vandaag vormen de kinderen meer dan een derde van de wereldbevolking, en velen van hen leven in extreme armoede, op plaatsen waar men niet in staat is om de verplichting waar te maken en de gelegenheid aan te grijpen om te investeren in hun toekomst.¹ Wat wij ons samen afvragen, is wat de vrouwelijke religieuze instituten concreet kunnen doen om richtlijnen te ontwikkelen voor de bescherming van minderjarigen, die de fundamentele principes van het Verdrag inzake de Rechten van het Kind concreet in beschouwing nemen.

We dienen vooral de **identiteit van het kind**, zoals dat door het verdrag wordt gepresenteerd, te verduidelijken: artikel 1 stelt hierover het volgende vast: “In de zin van het huidige verdrag,

bedoeld men met kind elk menselijke wezen dat een leeftijd heeft van minder dan achttien jaar, behalve wanneer deze de volwassen leeftijd al heeft bereikt op basis van een toepasbare wet". Wat aldus is vastgesteld, is dus ook van toepassing op jongeren tot achttien jaar, die aldus volop genieten van alle opgesomde rechten van het Verdrag. Het leeftijdscriterium en het afhankelijkheidscriterium van ouders of voogden zijn niet de enige factoren die de kwetsbaarheid bepalen, omdat er verder ook andere discriminerende en benadelende factoren zijn, die zich tegelijkertijd gedurende het leven van het kind kunnen doen gelden: **armoede, ongelijkheid tussen de geslachten, handicaps, het toebehoren tot minderheden of tot benadeelde groepen.**²

Om de verschillende fases van de kindertijd beter te kunnen begrijpen, kunnen we gebruik maken van de **levenscyclusbenadering**, een benadering gebaseerd op de levenscyclus die ons helpt bij het onderscheiden van drie fases: de kleuterleeftijd en de eerste jaren (van de periode die voorafgaat aan de geboorte tot aan de leeftijd van 5 jaar), de schoolgaande leeftijd (van zes tot twaalf jaar) en de puberteit (van 13 tot 18 jaar). Elke periode wordt gekenmerkt door eigen zorgpunten die zijn verbonden met de betreffende leeftijdsfase, en het verdient voorkeur om bij de behandeling van deze problemen, die zowel de kinderen als de gemeenschap betreffen waar zij deel van uitmaken, de "**whole child approach**" te hanteren, die dit alles beschouwt op globaal niveau. Daarmee moet rekening worden gehouden, op het moment dat men actieplannen en richtlijnen opstelt. Op die wijze kan men starten vanuit **een perspectief dat zich baseert op de mensenrechten**, wat een taalgebruik hanteert dat in staat is zich te richten op de mensen aan de rand van de maatschappij en op hen die door die maatschappij worden buitengesloten (meisjes en jongens die behoren tot minderheden en die gehandicapt zijn, minderjarigen die door niemand worden begeleid en andere kinderen). Uiteraard kunnen wij u hier geen volledig overzicht verschaffen, omdat dit afhangt van de context waarin men zich bevindt, op elk tijdstip, bij het uitoefenen van de eigen taken (bijvoorbeeld in scholen en in opvanghuizen voor gezinnen). Er zijn verder specialisten nodig die in staat zijn om te garanderen, dat kinderen worden gehoord, en dat hun mening bij de beoordeling wordt betrokken. De richtlijnen moeten op dusdanige wijze worden opgesteld, dat deze geen aanleiding kunnen geven tot legale discriminatie, maar **een taalgebruik hanteren dat insluiting van individuen en groepen in zich draagt**, die veelal in de maatschappij aan de kant worden geschoven.

De religieuze leiders spelen een zeer verantwoordelijke rol bij deze problematiek, omdat zij hier veelal direct bij betrokken zijn, en het respect voor de rechten van het kind aldus kunnen verzekeren.³ De basisprincipes die het Verdrag inspireren zijn met name de volgende:

1. Niet discrimineren (art. 2);
2. Het belang van het kind staat voorop (art. 3);
3. Het recht op leven, op overleving en op ontwikkeling (art. 6);
4. Het luisteren naar de meningen van de minderjarigen (art. 12).

De rechten die in het Verdrag worden bevestigd, zijn universeel, ondeelbaar, onderling afhankelijk en niet intrekbaar. Om de uitvoering van de richtlijnen, die door de instituten worden opgesteld, te stimuleren, kan men denken aan het **oprichten van een organisme dat op lokaal niveau het werk van het Comité voor de Rechten van het Kind reproduceert**, en controleert of datgene wat door de richtlijnen is vastgesteld, wel werkelijk wordt uitgevoerd. Elk religieus instituut zou gedurende de verkiezingen voor de Generale Raad, leden kunnen aanstellen die zijn gespecialiseerd in kerkelijk recht, psychologie, opvoedkunde, opdat aldus een commissie kan worden samengesteld, die de werkelijke vorderingen bij het opleggen van de richtlijnen

onderzoekt. Hieraan zouden rapporten kunnen worden voorgelegd – het liefst op jaarlijkse basis – die melding maken van de genomen maatregelen ter invoering van de richtlijnen, en deze commissie zou vervolgens aanbevelingen moeten publiceren, die niet verplichtend zouden moeten zijn, maar wel een klimaat zouden kunnen scheppen van dialoog en samenwerking.

Indien niet de noodzakelijke voorwaarden bestaan voor het uitvoeren van een dergelijk actieplan, dan zou men moeten denken aan een benaderingswijze waaraan meerdere congregaties in onderlinge samenwerking deelnemen, een **intercongregatieve werkwijze** dus.

Het werk van het instituut bestaat op de eerste plaats uit **het zoeken naar fondsen** die gebruikt kunnen worden voor de realisering van dit project en uit **de organisatie van cursussen en workshops**, die zich richten op het verstrekken van informatie aan de leden van elk instituut. Een efficiënte coördinatie tussen het generale bestuur en de lokale besturen is onmisbaar om het succes van deze onderneming te kunnen garanderen. Het hele internationale traject, dat is opgezet voor de bevordering van de rechten van het kind, fungeert als een oproep aan de vrouwelijke religieuze instituten om er een schepje bovenop te doen, en tot actie over te gaan.

Eén van de eerste stappen die gezet moeten worden, alvorens zich te wijden aan het opstellen van de richtlijnen, is **onderzoek naar de rechten van kinderen in de context van het land waar men zich bevindt**, zodat de hindernissen kunnen worden opgespoord die kinderen en gezinnen ervan weerhouden om te leven in een omgeving waar de eigen rechten kunnen worden gerealiseerd. Welke zijn daar de geldende wetten en strategieën op dit gebied?

Een periode van onderzoek en studie is noodzakelijk om de basis te kunnen leggen voor de toekomstige programmering. Voor het identificeren en het formuleren van de richtlijnen, moet men zich afvragen of de fundamentele principes, die wij vermeld hebben, zijn vervat in het beginplan, en of datgene wat men wil schrijven wel dient om de geconstateerde problematiek te bestrijden. **Een fase van observatie en beoordeling** is onmisbaar, om te kunnen concluderen of onze doelstellingen wel zijn gehaald.

Om de studiefase te kunnen opstarten, is het noodzakelijk om **de primaire bronnen op te sporen**, ofwel de statistische cijfers (zoals bijvoorbeeld de informatieve beheerssystemen van medische gegevens en van onderwijs, en de statistieken over nationale rampen en noodsituaties). De secundaire bronnen kunnen worden opgespoord in de demografische gegevens, in de onderzoeken naar uitbuiting van minderjarigen, in de resultaten van steekproeven die door de commissies, die ad hoc door de instituten zijn ingesteld, zijn verkregen via steekproeven online of andere soortgelijke instrumenten. Ook is het in dit kader onvermijdelijk om groepsdiscussies, studiebijeenkomsten, en consultatieve bijeenkomsten te organiseren met kinderen en volwassenen, jongeren, vrouwen, gemeenschappen en benadeelde groepen, zoals etnische minderheden en kinderen met een handicap. Men zou kunnen denken aan het opstellen van jaarrapporten over de verschillende werken en taken die door de religieuzen worden verricht, waarmee essentiële informatie wordt verzameld, die aan de op te stellen richtlijnen kan worden toegevoegd.

De oorzaken van de sociale uitsluiting en discriminatie moeten worden onderzocht, om te weten hoe het instituut op een vruchtbare wijze te werk moet gaan. Dit impliceert een onderzoek naar de kwetsbaarheid, waarvan de volgende elementen deel uitmaken:

1. Een studie naar de oorzaken van de belemmeringen, om de rechten van minderjarigen te kunnen realiseren;
2. De beschouwing van rolverdelingen en relaties die bestaan tussen plichtsdragers en van

- rechten in specifieke gevallen;
3. Een inzicht in het capaciteitsgebrek van het instituut en van haar leden bij het respecteren, het beschermen en het realiseren van de rechten van kinderen, en in de omgeving waarin de verschillende taken worden uitgeoefend.

De Europese Unie en de UNICEF hebben een hele nuttige gids uitgebracht om te begrijpen hoe wij de rechten van kinderen beter kunnen integreren in de samenwerking die plaatsvindt in het kader van de ontwikkelingshulp. Hierin staan een serie vragen, waarvan het instituut zich zou kunnen bedienen, om het bovenvermeld onderzoek naar kwetsbaarheid te verrichten.⁴

Het garanderen van de participatie van kinderen

Het recht op participatie is één van de grondrechten van het VN-Verdrag inzake de Rechten van het Kind, en het verkrijgen van inzicht in de uitvoering hiervan in onze hedendaagse maatschappij, is zonder meer een behoorlijke uitdaging. Het is jammer genoeg niet mogelijk om hier te bevestigen, dat de meerderheid van de kinderen in de wereld momenteel volop geniet van deze rechten.

De kinderen moeten worden geraadpleegd, alvorens over hen besluiten worden genomen, die de inzet van middelen voor hen impliceren. Ook hebben zij het recht om toegang te hebben tot de medische basisinformatie, en moeten zij in de gelegenheid worden gesteld om hun talenten te ontwikkelen door middel van toegang tot het onderwijs. Soms wordt het risico genomen om te denken, dat alleen de volwassenen moeten beslissen voor kinderen, daarbij niet beschouwend dat hun mening essentieel is voor hun persoonlijke ontwikkeling. Hun participatie dient om hen te beschermen tegen misbruik, omdat dit hen uitdaagt om geen negatieve en gevaarlijke passieve houding aan te nemen, die hen het zwijgen oplegt.

Een juiste beschouwing van het recht op participatie legt de basis voor een eerlijke en respectvolle maatschappij. In sommige landen verspreiden zich nieuwe culturele fenomenen, die dat recht geheel teniet doen. Dit is het geval bij de **cancel culture** in de Verenigde Staten, die de krantentitels heeft gehaald, nadat Barack Obama erover heeft gesproken, gedurende de recente topvergadering van de Stichting Obama. Dit betreft de “verwijdering” uit het openbare leven van een individu die een andere mening uitspreekt, of die men wil straffen, omdat hij of zij in het verleden iets verkeerd heeft gezegd of gedaan. Hij of zij wordt aldus voor eeuwig gebrandmerkt. Zoals men ook op de sociale media kan doen, wordt deze persoon geblokkeerd op een wijze, dat hij of zij geen zichtbaarheid meer heeft, en niet meer kan participeren en/of interacteren met de hem of haar omringende wereld. Het is een cultuur die zich zeer snel verspreidt tussen de Amerikaanse tieners, en die op de volgende wijze in een artikel in de New York Times door één van hen wordt omschreven: “Wanneer men wordt getroffen door de cancel culture, dan wordt aan iemand zijn of haar macht ontnomen, en dit individu wordt buiten de kring geplaatst, waarbij hij of zij behoorde, omdat hij of zij in één situatie “problematisch” is overgekomen”.⁵

De reden waarom aan kinderen het recht op participatie wordt ontnomen, houdt over het algemeen verband met de verkeerde overtuiging, dat zij niet over de noodzakelijke **capaciteiten** beschikken, terwijl zij wel degelijk kunnen participeren, wanneer zij op de juiste wijze hiertoe worden gestimuleerd, via de inzet van betekenisvolle middelen, zoals fotografie, gedichten en theater. Men neigt ertoe om te denken, dat kinderen geen verantwoordelijkheidsgevoel hebben, en dat, wanneer zij tot de ontwikkeling van dit gevoel worden aangezet, hen hun kindertijd wordt

afgenomen, of dat dit hen aanzet tot een gebrek aan respect voor hun eigen ouders.

De participatie van kinderen moet transparant zijn; zij moeten hierover worden geïnformeerd, en de participatie moet vrijwillig zijn en hun toekomstperspectieven respecteren. Tevens moet deze worden aangepast aan hun capaciteiten, en insluitend zijn, gesteund door daartoe gevormde volwassenen, en vrij zijn van risico's, kortom: deze participatie moet verantwoord zijn. Het is belangrijk, dat aan hen informatie wordt verstrekt, die de eindbestemming daadwerkelijk bereikt, en de religieuze instituten moeten in toenemende mate leden vormen, door middel van cursussen die hen in staat stellen om gehandicapten te begeleiden, waarbij ook aandacht moet worden besteed aan de studie van het blindenschrift (braille) en de Italiaanse doventaal (LIS).

De initiatieven die de religieuze instituten in dit kader kunnen ontplooien, zijn:

1. Het bevorderen van professionele deontologische codes, die de privacy van de kinderen respecteren.
2. Het vaststellen van procedures, die kinderen de mogelijkheid geven om gevallen van misbruik te signaleren.
3. Het bestuderen van mogelijkheden waarop kinderen met een handicap of kinderen die tot een etnische minderheid behoren, dan wel tot de oorspronkelijke bevolking, gevallen van misbruik kunnen signaleren.

Het beschermen van kinderen tegen geweld, misbruik en uitbuiting

Om het thema van onze ontmoeting te motiveren, is het verstandig de lezing van artikel 34 van het Verdrag als uitgangspunt te nemen, omdat wij dan zullen begrijpen, hoe wij de kinderen moeten beschermen tegen **geweld, misbruik en uitbuiting**:

“De deelnemende Staten verplichten zich tot het beschermen van het kind tegen elke vorm van seksuele uitbuiting en seksueel geweld. Om dat te kunnen realiseren, nemen de Staten, in het bijzonder, elke effectieve maatregel op nationaal, bilateraal en multinationaal niveau, om te verhinderen:

- a.) Dat kinderen worden aangezet of gedwongen om zich te wijden aan een illegale seksuele activiteit;
- b.) Dat kinderen worden uitgebuit om zich te prostitueren of worden uitgebuit voor andere illegale seksuele activiteiten;
- c.) Dat kinderen worden uitgebuit voor het produceren van opvoeringen of van pornografisch materiaal.

Zoals wij weten, bestaan er verschillende vormen van uitbuiting en misbruik, zoals de prostitutie, het seksueel toerisme, en de pornografie. Dit concept wordt niet direct omschreven in de tekst van het Verdrag, maar men kan dit vergelijken en confronteren met de wetgeving die daarna op nationaal niveau is opgelegd.⁶ Artikel 34 moet worden gelezen met artikel 35, dat de ontvoering, de verkoop en de handel in kinderen, voor welk doel en in welke vorm dan ook, tot onderwerp heeft, en deze artikelen betreffen dus het recht van kinderen op bescherming tegen elke vorm van geweld (art. 19), hun fysieke en psychologische herstel, en hun herplaatsing in de maatschappij (art. 39).

De vele multilaterale en regionale ontwikkelingen hebben geleid tot het opstellen van richtlijnen die normen vaststellen op het gebied van de bescherming van minderjarigen, dat wil zeggen bescherming tegen geweld, misbruik en uitbuiting. Een voorbeeld dat ik wil aanhalen,

is dat van het Afrikaans Handvest inzake de Rechten en het Welzijn van het Kind, dat werd aangenomen op 11 juli 1990 en in werking trad op 29 november 1999. Dit biedt een nadere uitwerking van deze problematiek, met voorschriften die ruimer zijn dan die van het Verdrag inzake de Rechten van het Kind. Terwijl het Verdrag verbiedt, dat kinderen worden aangezet of worden gedwongen tot **illegale** seksuele activiteit (art. 34), stelt dit Afrikaans handvest⁷ in artikel 27 vast dat: “Staatsvertegenwoordigers, die het handvest hebben onderschreven, alles in het werk zullen stellen om het kind te beschermen tegen **alle** vormen van seksuele uitbuiting en seksueel misbruik”. Een ander verschil is, dat het Verdrag aan de Staten vraagt om te verhinderen dat kinderen worden uitgebuit voor de productie van **pornografische** opvoeringen en materiaal (art. 34), terwijl het Afrikaans Handvest de term “pornografische **activiteiten**” gebruikt.

Men zou hier kunnen vervolgen met een nog diepere studie en confrontatie, om daarmee aan te tonen dat er talrijke normen bestaan, maar wat vooral nodig is, is dat men deze ook tot uitvoering brengt.

De procedure van opstelling van artikel 34 van het Verdrag, toont grotere aandacht van de Staten voor het concept van de seksuele uitbuiting dan voor het seksueel misbruik.⁸

Men zou kunnen zeggen, dat de termen vaak met elkaar worden verbonden, en bijna onderling uitwisselbaar zijn. De definities die verduidelijken wat men moet verstaan onder verkoop van kinderen, prostitutie van kinderen en kinderpornografie, komen aan de orde in het optioneel protocol in artikel 2:

“In het kader van het hieraan verbonden protocol: a) wordt onder verkoop van kinderen verstaan, elke handeling of transactie die de verplaatsing impliceert van welke persoon of groep dan ook, naar een andere persoon of groep, tegen betaling of in ruil voor welk ander voordeel dan ook; b) wordt onder kinderprostitutie verstaan, het gebruik van een kind voor doelstellingen van seksuele activiteiten, tegen betaling of in ruil voor welk ander voordeel dan ook; c) wordt onder kinderpornografie verstaan, elke opvoering, met welk middel dan ook, van een kind dat zich wijdt aan expliciete, concrete of gesimuleerde seksuele activiteiten, of elke opvoering, met welk middel dan ook, waarin de geslachtsorganen van een kind worden getoond voor seksuele doelstellingen”.

Ook voor de vrouwelijke religieuze instituten is het van essentieel belang om zich te houden aan de bepalingen van artikel 8 van het protocol voor de bescherming van de rechten en de belangen van kinderen die het slachtoffer zijn van de voornoemde praktijken, met name op het gebied van het verlenen van steun aan de slachtoffers, waarbij voorrang moet worden verleend aan hun verlangens en aan hun problemen, door middel van het verlenen zorgdiensten waarbij al het mogelijke wordt gedaan om deze slachtoffers te beschermen. Datgene wat op internationaal niveau is vastgelegd, moet worden aangepast aan het eigen recht van het instituut.

We kunnen stellen, dat de volgende elementen in onze richtlijnen onmisbaar zijn:

1. Het verlenen van bescherming aan minderjarigen onder de achttien jaar tegen seksuele uitbuiting, zonder voorafgaande toestemming.
2. Het toepassen van disciplinaire maatregelen, inclusief aanwijzingen, actieplannen, programma's, vorming van personeel, bescherming, herstel en herintegratie, met deelname van de gemeenschap en van het kind.
3. Bestrafing van de misbruiker, en niet van het slachtoffer.

4. Inzet ter verbetering van informatie die ons ter beschikking staat door middel van onderzoek.
5. Vorming van rechtsspecialisten, die competent zijn en in staat om in deze situaties op te treden.
6. Samenwerking tussen het generaal bestuur en de lokale besturen.
7. Het zich eigen maken van een holistisch perspectief op alle instrumenten die tot onze beschikking staan, om de bescherming van minderjarigen te kunnen garanderen.
8. Het reserveren van fondsen voor de geplande projecten, waar de hele maatschappij voordeel uit zal halen.

Om de richtlijnen te redigeren, moet een actiestrategie worden ontwikkeld, die de volgende instrumenten in beschouwing neemt:

1. Welke zullen **de effecten** zijn **op lange termijn**? Terwijl de sociaal-culturele en de politieke voorwaarden snel wijzigen, kunnen de rechten van kinderen niet worden gewijzigd met een soortgelijke frequentie.
2. **De efficiëntie van de instructies.** Men moet zich steeds afvragen, of men wel bezig is met een effectieve begeleiding en bescherming van de kinderen.
3. Het veronderstellen van een **budget**, bedenken op welke wijze de richtlijnen kunnen antwoorden op de **behoeftes van de minderjarigen** in de landen waar men werkt.
4. Het vormen van werkgroepen binnen de instituten, waarin gezamenlijk kan worden nagedacht over de voorstellen die naar de commissie zullen worden gezonden die de richtlijnen aan het opstellen is, opdat deze zullen worden opgesteld in een eensluidende juridische taal.
5. Het schenken van aandacht aan de communicatie, en aan de evolutie van de fenomenen van seksuele uitbuiting van minderjarigen op internet: *“De mediaberichten van elke dag tonen ons op dramatische wijze een toename van gevallen van geweld, waar onder verschillende omstandigheden minderjarigen bij betrokken zijn, en waarbij niet zelden sprake is van relevante misdrijven: pedofilie, prostitutie, pornografie, ernstige misdrijven die nu veel zichtbaarder zijn geworden door de ontwikkeling van de communicatie via internet. Het gaat hierbij om fenomenen die beschadigende kenmerken en krachten hebben ontwikkeld, die alarmerend zijn, met name wat betreft de initiatiefnemers die tegenwoordig de vorm hebben aangenomen van echte organisaties, die op té eenvoudige wijze de politieke grenzen van de nationale Staten overschrijden, en technieken en methodologiën gebruiken die steeds gecompliceerder worden. Het is zeker waar, dat de pedofilie van oudsher bestaat, maar het is ook duidelijk, dat dit fenomeen tegenwoordig schrikbarende vormen heeft aangenomen, en dat dit een consequentie is van de commercialisering van seksuele uitbuiting op grote schaal, die op gang is gezet dankzij internet die de pedofilie weliswaar niet heeft “uitgevonden” maar er wel een onbeperkte verspreiding aan heeft gegeven, waardoor de pedofilie algemeen en onmiddellijk bereikbaar is geworden, ook op organisatorisch niveau, waardoor er een netwerk heeft kunnen ontstaan van pedofielen, wat de hele wereld beslaat. De chatlijnen vormen de gevaarlijkste sector op internet voor minderjarigen. Alhoewel de contacten verlopen via computers, dragen deze contacten tussen de gebruikers toch een extreem intiem karakter, en kunnen afstandscheppende factoren, zoals leeftijd en culturele ontwikkeling, die normaliter de contacten tussen volwassenen en minderjarigen beperken, worden*

uitgeschakeld. Een ander aspect, dat wordt onderschat, betreft het gevaar, dat de minderjarige in direct contact komt met kinderpornografie, wat zowel kan gebeuren via zijn of haar surfgedrag op internet als via ongewenste emails. De potentiële misbruikers maken namelijk gebruik van alle omgevingen die internet ter beschikking stelt, om hun slachtoffers naar hen toe te lokken: chat rooms, forums en nieuwsgroepen. Op het technische vlak is een veel gebruikte psychologische methode om minderjarigen aan te trekken het zogeheten “grooming”, het manipuleren van een kind onder de directe controle van een misbruiker. Dit impliceert in de praktijk het geleidelijk overwinnen door de misbruiker van de weerstanden van het slachtoffer. De misbruiker “prepareert” (grooms) zijn slachtoffer, en overwint geleidelijk zijn of haar weerstanden via systemen van psychologische suggesties. Deze methode wordt tevens toegepast tijdens en na het misbruik, om de minderjarige onder controle te houden, en hem of haar af te houden van het naar buiten brengen van het ondergane geweld. Meestal liegt de misbruiker over zijn leeftijd, en kan hij gebruik maken van valse profielen, waarop hij foto’s plaatst die door hem zijn gestolen op internet; vaak geeft hij zich uit voor een oudere jongere Deze door hem gebruikte techniek (“grooming”) kan het thema ‘seksualiteit’ heel geleidelijk in het dagelijks contact via internet met het slachtoffer introduceren, waarbij hij in het begin aan de minderjarige alleen maar bijzonderheden vertelt over zijn sentimentele leven, en waarbij hij belangstelling veinst voor zijn of haar problemen en twijfels. Het is dus wel gebruikelijk, dat de conversaties geleidelijk aan steeds meer worden geconcentreerd op seksuele onderwerpen, en op details die het “liefdesleven” van de minderjarige betreffen. Elke misbruiker vraagt op een bepaald moment aan de minderjarige om de inhoud van hun contacten geheim te houden, en meestal valt dat moment samen met het moment waarop de misbruiker erin slaagt om de discussie met de minderjarige op de thema’s te brengen, die de misbruiker “interessant” vindt. De misbruiker toont zich steeds zeer bereid om te antwoorden op de seksuele vragen van de minderjarige, en hij onderstreept steeds de liefdevolle en positieve aard van deze informatie-uitwisseling. Veel pedofielen stimuleren de minderjarigen tot het begaan van seksuele daden, zoals masturberen, waarbij zij de fantasie van de minderjarigen proberen aan te sturen, en hun prille seksuele verbeelding proberen te manipuleren. Het gebeurt vaak, mede dankzij de beschikbaarheid van online diensten als Facetime, Skype, enz., dat de smartphone hierbij wordt gebruikt, om gedurende de chat rechtstreekse videosessies op te starten, en dat de volwassene aan de minderjarige erotische handelingen voorstelt, en zich begaat aan “indirect” misbruik, dankzij de aanwezigheid een dit digitale instrument (een smartphone, een pc, enz.). In het begin van een dergelijke seksuele interactie vraagt de pedofiel om foto’s te maken van lichaamsdelen, eerst van de neutrale lichaamsdelen (zoals van de schouders, van het lichaam in zwemkleding, van de voeten, enz.), daarna seksueel getinte opnames, die kunnen gaan tot afbeeldingen en korte video’s van seksuele handelingen, die door de misbruiker aan de minderjarige worden gesuggereerd of opgelegd. De vraag aan een minderjarige om van zichzelf naakt afbeeldingen te maken, maakt deel uit van het vergrijp van “pornografie met minderjarigen” (art. 600, derde lid, WvS), een vergrijp dat zwaar wordt bestraft, en dit treedt elke keer in werking wanneer een minderjarige wordt aangezet tot het tonen van zijn of haar “geslachtsorganen” of “wordt betrokken bij echte of gesimuleerde expliciete seksuele activiteiten”. Het aanzetten tot activiteiten op het gebied van masturbatie gedurende een videochat, waarbij de misbruiker tegelijkertijd ook zelf seksuele handelingen verricht, en de

minderjarige aanzet om zich voor de webcam te tonen, wordt geclassificeerd onder meerdere vergrijpen die gaan van het corrumperen van minderjarigen (art. 609, vijfde lid, WvS) tot seksuele geweldpleging (art. 609, tweede lid, WvS); indien de misdadiger aan de minderjarige een vergoeding aanbiedt voor het plegen van dergelijke seksuele handelingen, zoals bijv. het opladen van het saldo van zijn of haar mobiele telefoon, dan voegt zich daar tevens het vergrijp van prostitutie van minderjarigen (art. 609, tweede lid, WvS) aan toe”.⁹

Heel zorgelijk is het fenomeen van de globale verspreiding van “stripverhalen”, van “tekenfilms” en soortgelijk materiaal, die seksuele handelingen met minderjarigen tot onderwerp hebben; deze zijn opvoedkundig zeer onverantwoord en “gevaarlijk”, omdat zij het risico in zich dragen een cultuur van normaliteit van seksueel misbruik van minderjarigen te voeden. Het is zeer waarschijnlijk dat de strafrechtelijke relevantie, die aan dergelijk materiaal is toebedacht, een beslissende belemmering heeft gevormd voor de verspreiding van dit criminele fenomeen. In deze zelfde context plaatst zich ook het fenomeen van het “aanlokken van minderjarigen”, dat strafrechtelijke relevantie heeft gekregen met Wet n. 172 van 2012, welke was bedoeld om het Verdrag van Lanzarote te ratificeren, het “Verdrag van de Raad van Europa inzake de bescherming van kinderen tegen seksuele uitbuiting en seksueel misbruik”. Het is geregeld in de inleiding van art. 609, elfde lid, WvS, dat elke daad die is gericht op “het aanlokken van een minderjarige” met 16 jaar gevangenisstraf bestraft, indien deze is gericht op het aanzetten van de minderjarige tot het begaan van één van de misdaden die eerder zijn vermeld, en met name van: seksuele daden met minderjarigen, seksueel geweld, prostitutie van minderjarigen, verspreiding, verbreiding en afgifte van pedo-pornografisch materiaal.

De criteria die moeten worden toegepast zijn:

- a) **Relevantie** – het is absoluut noodzakelijk om zich bij het opstellen van de richtlijnen af te vragen, of deze overeenkomen met datgene wat is vastgesteld door het Verdrag inzake de Rechten van het Kind, en ook de andere essentiële documenten respecteren, zoals bijvoorbeeld het Verdrag inzake de Uitbanning van alle Vormen van Discriminatie van Vrouwen, en het Verdrag inzake de Rechten van Personen met een Handicap. Ook de nationale richtlijnen op dit gebied, moeten in onze richtlijnen worden weerspiegeld, waarbij aandacht moet worden besteed aan de problematiek die de rechten van kinderen belemmeren, zonder dat hierbij wordt vergeten om ruimte te scheppen voor hun stem.
- b) **Doelmatigheid** – het vaststellen van systemen voor de inschatting en de verificatie van de resultaten die men wil realiseren; deze moeten een afspiegeling vormen van de fundamentele principes die in het Verdrag zijn vastgesteld.
- c) **Efficiëntie** – het onderzoeken van de wijze waarop de economische hulpbronnen de bron zijn van een proces dat op korte en lange termijn vruchten kan afwerpen (fondsen, ervaring, tijd).
- d) **Duurzaamheid** – het bestuderen van de wijze waarop het instituut positief kan antwoorden, waarbij een effectieve verandering wordt bevorderd voor de realisatie van de kinderrechten.
- e) **Uitwerking** – het voorzien van de primaire en secundaire uitwerkingen die de nieuwe richtlijnen zullen hebben.
- f) **Het luisteren naar de stemmen en het zich inbeelden wie er achter die stemmen schuilgaat** – en dit terwijl zij de eigen jeugdervaringen vertellen op het gebied van de

besteding van hun vrije tijd, van hun schoolbezoek en van de informatie waarover zij beschikten voor en na het aanbreken van het digitale tijdperk.¹⁰

Uit een studie naar de drijfveren van geweldpleging ten aanzien van kinderen, uitgevoerd in Italië en andere deelnemende landen,¹¹ komen twee met elkaar verbonden concepten voort. Op de eerste plaats vraagt het begrip van geweld ten aanzien van kinderen om een holistische benadering, die rekening houdt met geslacht en leeftijd. Het erkennen van de dynamische aard van de leeftijd en van het belang van de verschillen tussen de geslachten, stelt ons in staat tot een betere analyse van de betekenis van de gezagsrelaties in het leven van kinderen en van het belang van fundamentele contactrelaties bij het bepalen van de risicofactoren en de bescherming van kinderen. Op de tweede plaats impliceert het erkennen van normen en van aan de tijd gebonden gedragsmodellen een fundamentele stap die moet worden gezet via een combinatie van een benadering vanuit de top en vanuit de basis (resp. politiek beleid/ sociale wetten en het werken met kinderen, gezinnen, leerkrachten en gemeenschappen). Wij vermelden nu enkele belangrijke trends die voortkomen uit het onderzoek van: **Ernacchi, Fabris, Zelano, “Studio multi-paese sui drivers della violenza all’infanzia” (multinationale studie naar de drijfveren van het geweld ten aanzien van kinderen), Rapporto Italia. Istituto degli Innocenti, Firenze, 2016.** Op structureel niveau zijn ongelijkheden tussen de sociaal-economische status, etnische discriminatie en de migrantenstatus potentiële drijfveren, alsook het bestaan van gevestigde structuren verbonden aan de georganiseerde misdaad en de commerciële seksuele uitbuiting. Op gemeenschapsniveau, lopen kinderen die leven in een sociaal geïsoleerd gezin vijf keer zoveel kans op het ondergaan van mishandelingen.¹² Overheersende opvattingen over mannelijkheid verhogen het risico op strenge lijfstraffen thuis en op pestgedrag op school. Op individueel en inter-persoonlijk niveau, zijn geweldservaringen, vroege ervaringen op het gebied van seksueel misbruik en conflictuele huiselijke omgevingen risicofactoren voor het optreden van geweld en mishandeling. Kinderen die in het verleden geweld of seksueel misbruik hebben meegemaakt, lopen veel meer kans om zelf in de toekomst geweld te ondergaan of om zelf gewelddadig te worden (ISTAT, 2015, Ministerie van Justitie, 2012). Verder lopen kinderen die het slachtoffer zijn van fysiek of seksueel misbruik, of kinderen die thuis worden verwaarloosd, meer kans om betrokken te worden bij het pestgedrag op school, zowel in de rol van slachtoffer als in de rol van dader. Andere risicofactoren die leiden tot een slachtofferrol of een rol als dader van pestgedrag zijn het hebben van ouders met psychologische problemen, gezondheidsproblemen, een laag opleidingsniveau en/of een laag inkomensniveau. Wat betreft de verschillen tussen de geslachten, is de opkomende trend, dat kleine en grote meisjes een veel grotere kans lopen om slachtoffers van seksueel misbruik te worden, terwijl een overweldigende meerderheid van de plegers van seksueel geweld, zowel minderjarige als meerderjarige plegers, behoren tot het mannelijk geslacht. Personen in de puberleeftijd, met name buitenlandse meisjes die het slachtoffer zijn van mensenhandel, lopen grotere kans om afhankelijk te worden van organisaties en personen, die verbonden zijn aan de sector van de seksuele uitbuiting. Tegelijkertijd bestaat er voor jongens een grotere waarschijnlijkheid om het slachtoffer te worden van fysiek geweld, inclusief het opleggen en het toepassen van lijfstraffen. De stereotypen van het geslacht, die leiden tot ongelijkheid tussen de geslachten, doen zich gelden vanaf de eerste levensjaren, en worden in stand gehouden door de familie en door het onderwijssysteem. Wat de leeftijd betreft, is de meest kwetsbare leeftijdsklasse voor pestgedrag en seksueel misbruik die tussen 7 en 12 jaar. Wat betreft de problemen die zich voordoen bij het verzamelen van de gegevens, heeft het uitgevoerde onderzoek de navolgende punten ontdekt: a) De onderzoeken naar de ernst van dit fenomeen zijn numeriek schaars (de meeste onderzoeken dragen een terugblikkend

karakter), en er is een gebrek aan gegevens onderscheiden naar geslacht; b) Er is sprake van schaarsheid van gegevens over de plek waar het misbruik zich heeft voorgedaan; c) Er is sprake van schaarsheid van gegevens die rekening houden met de nationaliteit en met de etnische groepering, waartoe de respondenten behoren. Voor verdere informatie en adviezen over de ontwikkeling van het beschermingssysteem van minderjarigen voor de preventie van en de controle op het geweld tegen kinderen, verwijzen wij naar de volgende documenten van het Unicef-Bureau voor Ontwikkeling van de Universiteit van Edinburgh: “Research to Policy Brief: Using Evidence to Inform Violence Prevention in Italy” (2016) en “Understanding the Drivers of Violence Affecting Children in Italy” (2016).

De uitgangspunten geformuleerd door de vrouwelijke religieuzen die hebben deelgenomen aan de workshop

Aan het einde van de lezing, verwoord in dit artikel, hebben de aanwezige vrouwelijke religieuzen de volgende punten uitgewerkt, waaraan verdere aandacht zal moeten worden geschonken: **Ons ervan bewust zijn:**

- Dat we ons moeten vormen, en op zoek moeten gaan naar informatie.
- Dat we moeten omschrijven wie de minderjarige en de kwetsbare volwassene precies is.
- Dat we in elke context moeten analyseren en onderzoeken welke rechten op het spel staan.
- Dat we het slachtoffer en de misbruiker moeten aanwijzen.
- Dat we gebruik moeten maken van het eigen charisma bij het beschrijven van de fundamentele principes.
- Dat we een luisterhouding moeten ontwikkelen ten aanzien van de minderjarige, en hem of haar moeten terugbegeleiden naar school, samen met de ouders, in elke omgeving waarin de minderjarige zich bevindt.
- Dat we op algemeen en op lokaal niveau moeten samenwerken met specialisten in deze materie.
- Dat we een omgeving moeten scheppen, waarin zorg wordt verleend aan de minderjarigen, en die hun deelname aan het besluitvormingsproces en de kennis van hun eigen rechten stimuleert.
- Dat we elke vorm van geweld moeten voorkomen.
- Dat we richtlijnen moeten scheppen en toepassen voor de bescherming van minderjarigen, die hun rechten bevorderen, en alle vormen van discriminatie voorkomen.
- Dat we netwerken en beoordelingscommissies moeten opzetten.
- Dat we een klachtenprocedure moeten vaststellen en veilige ruimtes moeten scheppen waar zij zich mogen uiten.
- Dat we kennis moeten vergaren over “grooming”-mechanismen in het kader van de communicatie;
- Dat we kennis moeten vergaren over locale en internationale documenten, en dat we de congregaties over dit thema moeten informeren;

- Dat we moeten begrijpen hoe dit thema binnen verschillende culturen moet worden aangepakt, waarbij men te maken heeft met verschillende sociale en economische voorwaarden.

- ¹ “Kinderen vormen meer dan een derde van de wereldbevolking. In 2010 waren er 2,2 miljard kinderen; indien de huidige demografische trend zich voortzet, zullen zich hier tot 2025 nog twee miljard kinderen aan toevoegen, en het percentage hiervan dat in de armste landen van de wereld woont, zal blijven stijgen”. EU-UNICEF Child Rights Toolkit: Integrating Child Rights in Development Cooperation, 2014, pag.3.
- ² Die groepen worden verder onderzocht in: EU-UNICEF Child Rights Toolkit, pag.7.
- ³ “Religieuze leiders kunnen een belangrijke rol spelen bij de realisering van de meeste kinderrechten. Als gerespecteerde en invloedrijke leden van hun maatschappijen en gemeenschappen, kunnen zij de handelingswijzen beïnvloeden, die aldus kunnen leiden tot overleving, ontwikkeling, bescherming, en participatie van kinderen, en bovendien kunnen zij waarden en normen ter discussie stellen, die deze kinderrechten ondermijnen”. Idem, pag. 12.
- ⁴ EU-UNICEF Child Rights Toolkit: Integrating Child Rights in Development Cooperation, 2014, Pag. 31 – 38.
- ⁵ Tales From the Teenage Cancel Culture <https://www.nytimes.com/2019/10/31/style/cancel-culture.html?searchResultPosition=1> (consultato il 2/11/2019).
- ⁶ “In Italië moet in dit kader vooral worden verwezen naar Wet n. 66 van 15 februari 1996 (“Normen tegen seksueel geweld”), die de misdaad van het seksueel misbruik niet alleen heeft getransformeerd van misdaad “tegen de openbare moraliteit en de goede gedragsregels” naar misdaad tegen de persoon, maar ook de strafbare vergrijpen heeft geïntroduceerd van seksueel geweld (art. 609, tweede lid, van het wetboek van strafrecht), van seksuele vergrijpen tegen minderjarigen (art. 609, vierde lid, van het wetboek van strafrecht), van omkoping van minderjarigen (art. 609, vijfde lid, van het wetboek van strafrecht), en van seksueel groepsgeweld (art. 609, laatste lid, van het wetboek van strafrecht). In het bijzonder, specificeert artikel 609, tweede lid, wie de misbruiker is: “Eenieder die een ander, door middel van geweld of bedreiging of door middel van misbruik van gezag, dwingt tot het plegen of ondergaan van seksuele handelingen”; dit artikel voegt daar tevens aan toe dat de ernst toeneemt, wanneer wordt geprofitteerd van situaties van fysieke of psychische inferioriteit van het slachtoffer op het moment van de misdaad, ook wanneer de dader het slachtoffer misleidt, en doet geloven dat hij of zij de schuldige is”. <https://cesie.org/media/judex-country-report-italy-it.pdf> (geraadpleegd op: 2/11/2019).
- ⁷ https://www.un.org/en/africa/osaa/pdf/au/afr_charter_rights_welfare_child_africa_1990.pdf African Charter on the Rights and Welfare of the Child (geraadpleegd op: 2/11/2019).
- ⁸ “Het opstellingsproces van artikel 34 van het Verdrag inzake de Rechten van het Kind suggereert, dat de Staten méér overhellen naar de kwestie van de seksuele uitbuiting dan naar de kwestie van het seksuele misbruik van kinderen”. A Commentary on the United Nations Convention on the Rights of the Child, Article 34 – Sexual Exploitation and Sexual Abuse of Children, Vítit Muntarbhorn, Martinus Nijhoff Publishers, Leiden-Boston, 2007, pag. 23.
- ⁹ https://www.garanteinfanzia.org/sites/default/files/la_tutela_dei_minorenni_nel_mondo_della_comunicazione.pdf (geraadpleegd op: 2/11/2019).
- ¹⁰ <https://www.netreputation.it/generazioni-a-confronto/> (geraadpleegd op: 2/11/2019).
- ¹¹ Zie voor een samenvatting van de ter beschikking staande onderdelen de volgende link: https://www.istitutodegliinnocenti.it/sites/default/files/rapporto_ita_1_0.pdf (geraadpleegd op: 2/11/2019).
- ¹² Bianchi, D., Moretti, E. (a cura di), (2006), Vite in bilico: indagine retrospettiva su maltrattamenti e abusi in età infantile, Firenze, Istituto degli Innocenti

NAAR EEN OVERGANG VAN INSTITUTIONELE ZORG VOOR KINDEREN NAAR ZORG BINNEN DE GEZINNEN

Zr. Niluka Perera, SGS

Zr. Niluka Perera is de coördinator van Katholieke Zorg voor Kinderen International (Catholic Care for Children International (CCCI)). Zij is een zuster van de Goede Herder. Zij bezit een kandidaats- en doctoraal diploma in sociaal werk.

Zr. Niluka is betrokken geweest bij verschillende activiteiten in haar provincie, zoals bij een opvoedingscentrum voor kinderen, bij de zorg voor alleenstaande moeders, bij de opleiding van vrouwelijke boerderijmedewerkers in de vrije handelszone, en was tevens coördinator van een rehabilitatiecentrum voor tieners. Ook fungeerde zij als coördinator van communautaire kinderbeschermingsprojecten, en als missieontwikkelingsfunctionaris bij de Goede Herder in Sri Lanka.

Zij werkte ook enkele jaren als coördinator van het bureau gerechtigheid en vrede van de Goede Herder in Sri Lanka, waarbij zij het algemeen bureau gerechtigheid en vrede van de Goede Herder vertegenwoordigde op de Conferentie van Hoge Religieuze Oversten. In die tijd vertegenwoordigde zij de Goede Herder in netwerken van burgermaatschappijen, van NGO's en van geloofsgebonden organisaties. Van 2010 tot 2019 was zij lid van het centrale team van "Asia Pacific Justice and Peace" (APJP), terwijl zij toen tevens optrad als coördinator van het netwerk van deze organisatie.

Als lid van de bewegingen van vrouwelijke religieuzen tegen de mensenhandel, AMRAT en Talitha Kum, werkte zij samen met andere congregaties, om de handel in vrouwen en kinderen te bestrijden.

In Januari 2020 verhuisde Zr. Niluka naar Rome, waar zij haar taak op zich nam van coördinator van Katholieke Zorg voor Kinderen International (Catholic Care for Children International (CCCI)) bij de Internationale Unie van Algemene Oversten (UISG).

Origineel in het Engels

De Internationale Unie van Algemene Oversten (UISG) startte officieel met Katholieke Zorg voor Kinderen International (CCCI) op 2 oktober 2020. Deze start duidde op hun toewijding om de zorg voor kinderen te hervormen. De CCCI huldigt een wereldvisie waarin elk kind opgroeit in een veilige gezinssituatie of in

een veilige gezinsgelijkende situatie. Bij de officiële start waren 314 deelnemers uit 48 landen aanwezig, uit vrijwel alle delen van de wereld. Deze gebeurtenis werd live uitgezonden op het You Tube kanaal van de UISG, en 340 personen hebben deze uitzending bijgewoond.

De bijeenkomst begon met betekenisvol gebed, wat alle deelnemers ertoe aanzette om zich mentaal in contact te stellen met hun ervaringen op het gebied van de kinderopvang. Zr. Jolanta Kafka, RMI, de presidente van de UISG, richtte een officieel welkomswoord tot alle deelnemers, en onderstreepte daarbij het belang van deze grote dag. Zij zei, dat het religieuze leven altijd gevoelig is geweest voor de noden van de Kerk en van de maatschappij, bewogen door het voorbeeld van Jezus. Bewogen door hun barmhartigheid, hebben vele katholieke religieuzen gezorgd voor de kwetsbaren op uiteenlopende manieren. Zij vermeldde daarbij ook, dat eenieder van ons in het verleden een kind is geweest, en dat het feit dat wij nu hier zijn, te danken is aan de voorzienige zorg van God, aan de zorgzame en liefdevolle aandacht van onze gezinnen, en aan onze hele achtergrond, die de basis heeft gelegd voor onze groei. Zij nodigde de deelnemers ertoe uit om ervoor te zorgen, dat elk kind opgroeit in een daarmee vergelijkbare context.

Zr. Patricia Murry, IBVM, de uitvoerend secretaresse van de UISG, deelde met de deelnemers de inspiratie, die schuilt achter de toewijding van de UISG, om het gewaagde avontuur van de zorgvorming aan te gaan. Zij belichtte de historie op dit gebied: hoe in vele delen van de wereld de christelijke kerken de verantwoording op zich hadden genomen over weeskinderen, vaak op aanvraag van regeringen en van de katholieke kerk. Deze verantwoordelijkheid is voornamelijk aanvaard door vrouwelijke religieuze ordes, maar ook door enkele mannelijke congregaties. Zij benadrukte daarbij, dat de vrouwelijke religieuzen zich moeten bevinden op de frontlijnen van de verandering, en zich er daarbij aan moeten herinneren, dat hun handelen van vandaag zal worden beoordeeld met de normen die over 30 tot 40 jaar gelden. Verder informeerde zij, dat de kinderen vaak in weeshuizen worden geplaatst door de armoede van hun ouders, die ervoor moeten vechten om hen te voeden en hun schoolgeld te betalen. Zij zei: “Ik vraag me af waarom wij bepaalde instituten “weeshuizen” blijven noemen, terwijl het in werkelijkheid kostscholen zijn voor arme kinderen”. Waarom pakken wij het probleem niet aan, en zoeken wij niet naar nieuwe manieren om gezinnen te ondersteunen, opdat deze kinderen thuis kunnen blijven? Kunnen wij hen helpen om uit de armoede te komen door minifinancieringen van kleine projecten, die de waardigheid en onafhankelijkheid van deze mensen herstellen?” Zij benadrukte, dat met de lancering van de CCCI, de UISG de verplichting omarmt om samen te werken bij het realiseren van de droom om een gezin te kunnen geven aan elk kind.

Bij het toespreken van de bijeenkomst, verklaarde mejuffrouw Amy Goldman, de algemeen directeur van de GHR-Stichting, haar belangstelling in zorgvorming, alsmede haar hoop dat deze zal worden gerealiseerd, omdat alle religieuzen over de hele wereld eraan deel zullen nemen. Zij gaf aan dat het “kinderen in gezinnen”-initiatief van de GHR-Stichting de interventies ondersteunt van de kinderopvang,

welke gezinnen versterken, antwoorden op kinderen zonder gezinszorg, en verdere bewijsvoering aanleveren voor innoverende benaderingen. Zij erkende, dat religieuze instituten wereldwijde probleemoplossers zijn, die zich in een goede uitgangspositie bevinden om tot de beste resultaten te kunnen komen voor kwetsbare kinderen en voor kinderen die leven buiten de gezinszorg. Zij gelooft, dat samenwerking met de UISG tot betekenisvolle veranderingen kan leiden, die het beroep op de institutionele zorg kunnen verkleinen, en de gezinszorg en de op gemeenschappen gebaseerde zorg kunnen vergroten, wat op lange termijn voordelig zal kunnen uitwerken, ten gunste van alle kinderen.

Kardinaal Kevin Farrell, de Prefect van de Congregatie voor de Leken, het Gezin en het Leven, zendt ons zijn groeten en zegeningen, waarbij hij aangeeft dat “de kleintjes waarvoor u zorgt bijzonder kwetsbaar zijn, en vaak vanaf jonge leeftijd zijn bedekt met diepe fysieke, emotionele en relationele wonden”. Voorts zegt de kardinaal dat “kinderen in weeshuizen en in andere instituties de scheiding hebben moeten ondergaan van hun ouders, en dat hen daar het fysieke, morele en spirituele contact is ontzegd met degenen die aan hen het leven schonken; om die reden bevinden zij zich in een institutie, die in bijzondere mate kwetsbaar en noodlijdend is”.

De gastspreker van de bijeenkomst was Dr. Janestic Twikirize, wetenschappelijk hoofdmedewerker van het instituut voor sociaal werk en sociaal beheer van de Makerere Universiteit in Oeganda. Haar presentatie belichtte de globale ontwikkelingen in de zorghervorming, en behandelde de thema's die zijn verbonden aan de zorg voor kinderen, zoals de historische en culturele context van de kindzorg, kinderen in de residentiële zorg, de voordelen van gezinszorg, en de risico's die zijn verbonden aan de residentiële zorg en aan de zorghervorming. De presentatie van dr. Janestic was erg indrukwekkend, en de deelnemers waardeerden deze zeer. Het delen van haar persoonlijke ervaringen, gaf meer betekenis aan haar presentatie, met name wat betreft de risico's die zijn verbonden aan de residentiële zorg, die het vinden van een veilig en voedend gezin voor elk kind urgent maken.

Het delen van de aanvangservaringen van Katholieke Zorg voor Kinderen, waaruit Katholieke Zorg voor Kinderen International (CCCI) later ontstond, was zeer indrukwekkend. Dr. Kathleen Mahoney, van de GHR-Stichting, begon met het vertellen van de geschiedenis van de CCC-beweging. Zij erkende het leiderschap, de dienstbaarheid en de spirituele getuigenis van de zusters over de hele wereld, en hun immense bijdragen aan het gemeenschappelijk goed. Verder erkende zij het opmerkelijke leiderschap onder de zusters in Oeganda, Kenia en Zambia, die de tekenen des tijds konden lezen en de CCC-beweging lieten ontstaan. Vervolgens werd er een documentaire van 15 minuten over de CCC-beweging vertoond. Deze gaf een beeld van het ontstaan van de CCC-beweging in Oeganda, Kenia en Zambia; over hoe de religieuzenconferenties van deze drie landen samen op weg gingen, en vorm gaven aan hun visie om een gezin te geven aan elk kind.

Aan het einde van deze video, begon Zr. Niluka Perera die coördinator is van de CCCI, uit te leggen wat de CCCI precies behelst. Zij vertelde, dat de CCCI de

visie uitdraagt, dat er een wereld geschapen moet worden, waarin elk kind opgroeit in een veilig liefdevol gezin of in een gezinsgelijkende omgeving. Zij vertelde verder, dat de CCCI de religieuze instituten wil helpen om de tekenen des tijds te lezen, om de wijze waarop zij voor kinderen zorgen, te veranderen: met andere woorden het verkleinen van de institutionele zorg, en het bevorderen van een zorg voor kinderen die is gebaseerd op het gezin en op de gemeenschap. Zij vertelde, dat de CCCI zich ten doel stelt om op globaal niveau te werken, om de harten en geesten van religieuzen in te kunnen zetten voor deze zorg, door middel van vorming en training. Zij belichtte het streven naar het opbouwen van CCCI-netwerken in Azië en Afrika, via religieuzenconferenties of congregaties, die zich willen verplaatsen van institutionele zorg voor kinderen naar gezins- en gemeenschapsgerichte zorg.

Een ander UISG-stafid, mejuffrouw Claudia Giampietro, gaf een korte uitleg over de rol van het UISG-bureau voor Zorg en Beveiliging en over de netwerken van samenwerking met verschillende instituties, waaronder de CCCI. De startbijeenkomst werd afgesloten met de verzekering dat de UISG en de CCCI zich zullen toewijden aan de weg om van religieuze vrouwen en mannen kampioenen te maken in zorghervorming.

DE PLAAG VAN HET MISBRUIK VAN ZUSTERS. DE INZET VAN DE INSTITUTEN VOOR TRANSPARANTIE, GOED GEDRAG EN BARMHARTIGHEID

Zr. Tiziana Merletti, SFP

Zr. Tiziana Merletti is een Franciscaanse Zuster van de Armen vanaf 1986. Zij heeft een doctoraat behaald in jurisprudentie in 1984 aan de Universiteit G. D'Annunzio te Teramo, en in 1992 een doctoraat kerkelijk recht aan de Pauselijke Lateraanse Universiteit te Rome. Zij heeft gediend als congregationeel minister in de jaren 2004-2013, en had toen haar zetel in New York. Zij is lid van de Raad van Kerkelijke Juristen bij de UISG, en houdt zich bezig met canonieke advisering ten aanzien van het vrouwelijke religieuze leven, met speciale aandacht voor de nieuwe cultuur, welke zich richt op de voorkoming van misbruik.

Deze tekst werd eerder gepresenteerd aan de Werkgroep Kerkelijk Recht van de UISG, te Rome op 6-7 november 2019.

Origineel in het Italiaans

Enkele inleidende beschouwingen

Het bespreken van het thema van seksueel misbruik door zusters, is zeker niet het laatste onderwerp wat de aandacht van de media heeft gekregen. Het is onze plicht, als gewijde vrouwen, om samen de verantwoordelijkheid op ons te nemen om onze ogen te openen voor, en niet onze gezichten af te wenden van, een werkelijkheid die het resultaat is van een zieke cultuur.

Paus Franciscus heeft besloten om de rechtmatige weg in te slaan. Met grote en verlichte vastbeslotenheid is hij een nieuwe weg ingeslagen, en vraagt hij aan de hele Kerk méér transparantie bij het aanpakken van dit probleem, méér moed bij de veroordeling en de aanklacht ervan, méér barmhartigheid bij het luisteren naar de slachtoffers, méér rechtvaardigheid bij het helen van de schade, méér profetie in onze eigen omgeving opdat dergelijke misdaden worden voorkomen, en bij het verzorgen van de wonden die door het gezags- en het gewetensmisbruik zijn toegebracht. Ja, want wanneer men spreekt over seksueel misbruik, spreken we in fundamentele zin niet over seksuele impulsen die worden bevredigd tegen de wil van de andere persoon. We hebben dan eerder te maken met machtsmisbruik dat tot uitdrukking komt in privileges, arrogantie, ondergeschiktheid, dominantie van personen, controle en manipulatie van gewetens, vrijheidsberoving en verdraaiing van de werkelijkheid. En om deze plagen te bestrijden, zijn herstelprogramma's niet voldoende; weliswaar zijn deze noodzakelijk, maar deze zijn nooit voldoende voor hen die "gevallen" zijn; op een meer globaal en radicaal niveau zijn ingrepen nodig, die de mentaliteit veranderen van "hen die boven de wet en boven elke verdenking staan".

Ook onze religieuze instituten zijn geroepen om intern op diepgaande wijze de cultuur van de verantwoordelijkheid te verbreiden, een cultuur waarin verantwoording wordt afgelegd, en waarin sprake is van transparantie. Deze cultuur is precies het tegenovergestelde van de cultuur van zwijgen en geheimhouding. De UISG is reeds deze weg ingeslagen door middel van een krachtige en duidelijke verklaring:¹

“Het misbruik van elke soort – seksueel, verbaal, emotioneel, ofwel een oneigenlijk gebruik van macht binnen een relatie – tast de waardigheid en de gezonde ontwikkeling van de persoon aan, die hiervan het slachtoffer is”. Wij verplichten ons om “samen te werken met de Kerk en met de burgerlijke autoriteiten om de slachtoffers te helpen van elke vorm van misbruik, en de wonden van het verleden te helen via een begeleidingsproces en via het streven naar gerechtigheid, en om te investeren in de preventie van misbruik via gemeenschappelijke vormingsprogramma’s en onderwijsprogramma’s voor kinderen, vrouwen en mannen. Wij willen netwerken van solidariteit opzetten om daarmee deze onmenselijke situaties tegen te gaan, en bij te dragen aan een nieuwe schepping in de wereld”.

Wat ik u hier wil aanreiken, zijn enkele indicaties voor het opstellen van een “vademecum” die de taken van het leiderschap kan aansturen, indien men zich in een crisissituatie bevindt. Als documenttype heb ik hiervoor het “vademecum” gekozen, omdat deze een grotere flexibiliteit biedt in haar structuur en in de invulling hiervan. Het is de taak van elk generaal bestuur om de keuze voor een verschillend instrument en type reglement te maken, waar men zich dan strikt en trouw aan moet houden.

Mogelijk schema voor een Vademecum

Inleiding;

Voor wie het bestemd is;

Omschrijvingen van de gebruikte terminologie;

Principes;

Procedure:

A) In geval de zuster de dader is;

B) In geval de zuster het slachtoffer is;

Conclusie

Inleiding

Deze dient ervoor om te beschrijven hoe het charisma van het instituut op profetische wijze wordt ingezet voor de bescherming van de eigen leden en voor het scheppen van een cultuur van transparantie, van rechtvaardig handelen en van barmhartige zorg voor het individuele en het gemeenschappelijke goed.

Voor wie het bestemd is

Er moet worden verduidelijkt, dat het vademecum, weliswaar op verschillende manieren, van toepassing is op:

- a) De eigen leden van het instituut;
- b) De novicen en de postulanten;
- c) De leken die met het instituut samenwerken in activiteiten die zijn gericht op minderjarigen en op personen in kwetsbare situaties.

Omschrijvingen van de gebruikte terminologie

Wanneer het instituut is verspreid over verschillende delen van de wereld, dan is het beter om te trachten de betekenis van de gebruikte terminologie te verduidelijken, die in het document wordt gebruikt, eventueel met verwijzingen naar de noodzakelijke aanpassingen op basis van verschillende culturen en burgerlijke wetgeving.

- **Een minderjarige:** elke persoon met een leeftijd van minder dan achttien jaar.
- **Een persoon in kwetsbare situaties:** elke persoon met een ziekte, gekenmerkt door fysieke of psychische gebrekkigheid, of aan wie de persoonlijke vrijheid is ontnomen, waardoor deze persoon, permanent of tijdelijk, niet meer handelingsbekwaam is, en niet meer in staat is om zichzelf te verdedigen. In strikte zin: zij die gewoonlijk een onperfect gebruik kunnen maken van hun eigen verstand.
- **Een seksuele daad:** elke lichamelijke daad die de seksuele sfeer betreft, welke is gericht op de geslachtsorganen en de seksueel gevoelige delen van het lichaam.
- **Een misbruik:** dit is een gedrag dat iemand uitoefent ten aanzien van een persoon die dit gedrag tegen zijn of haar wil ondergaat, omdat aan hem of haar de eigen vrije wilsbeschikking is ontnomen.

De interpretatie hiervan moet worden getoetst aan de culturele, burgerlijke en strafrechtelijke context waarin het instituut opereert.

Verschillende seksuele misdaden zijn strafrechtelijk relevant. Wij sommen enkele voorbeelden van seksueel misbruik op:

- De verkrachting, ook in het geval wanneer de dader de partner of de echtgenoot is;
- Elk ongewenst seksueel contact, van welke aard dan ook;
- Het ongewenst vertonen van een naakt lichaam, het exhibitionisme en het voyeurisme;
- Het seksueel misbruik van een minderjarige;
- De incest;
- De seksuele aanranding;
- Seksuele daden verricht met klanten of met van de dader afhankelijke personen, begaan door therapeuten, artsen, tandartsen, hoofden, collega's of andere professionele figuren.

Al deze gedragingen tonen in elk geval één of meer van de volgende kenmerken:

- De consensus van één van de personen die deelneemt aan de seksuele handeling ontbreekt;
- De consensus wordt afgedwongen door middel van het gebruik van fysieke kracht, van dwang, van misleiding of van bedreigingen;
- Het slachtoffer is wilsonbekwaam;
- Het slachtoffer is niet helemaal bij zijn of haar bewustzijn (door het vrijwillig of onvrijwillig gebruik van alcohol en/of drugs);
- Het slachtoffer slaapt of is bewusteloos.

Eén van de meest kritische elementen is de consensus. Wanneer de toestemming van één van de twee partijen wordt afgedwongen, met dwangmaatregelen of onder druk, dan kan niet worden gesproken over consensus, want deze is dan niet uit vrije wil gegeven.

Het **seksueel geweld** doet zich over de hele wereld voor, in alle sociale, economische, etnische en religieuze groepen, en ook in alle leeftijdsgroepen. Verder kunnen zowel mannen als vrouwen het slachtoffer worden van seksueel geweld.

Fysiek geweld: inzet van directe fysieke energie om de wil of het verzet te breken van de persoon ten aanzien van wie het geweld wordt uitgeoefend.

Psychisch geweld: dit kan verschillende vormen aannemen: bedreiging: het in het vooruitzicht stellen van toekomstig leed of toekomstige schade, waarvan de verwerkelijking afhangt van de dader; misbruik van instrumenteel gezag om de consensus voor een seksuele daad te ontvangen.

Misbruik van de psychisch-fysieke toestand: de dader maakt hierbij gebruik van de fysieke of de psychische toestand van het slachtoffer om hem of haar aan te zetten tot een seksuele daad. In dit specifieke geval benut de dader de minderwaardige toestand van de andere persoon.

In zijn Apostolische Brief “*Vos estis lux mundi*” (van 7 mei 2019),² in de vorm van “*motu proprio*”, specificeert Paus Franciscus dat de normen zich richten op:

- a) De volgende misdaden, begaan door kerkdienaren, tegen het Zesde van de Tien Geboden:
 1. Het dwingen van iemand, door toepassing van geweld of bedreiging, of door misbruik van gezag, om seksuele handelingen te plegen of te ondergaan;
 2. Het plegen van seksuele handelingen met een minderjarige of met een kwetsbare persoon;
 3. De productie, de vertoning, het bezit of de distributie, ook via de media, van pedopornografisch materiaal en het recruterende voor of het aanzetten tot deelname van een minderjarige aan pornografische vertoningen.

N.B.: de canonieke discipline richt zich hierbij tot de leden van de clerus en tot de kerkdienaren van de instituten voor het gewijde leven en de sociëteiten van apostolisch leven. Canon 1395 voorziet in twee vormen van delict: de eerste, die wordt omschreven in § 1, betreft het concubinaat of het voortdurend en tot schandalen aanleiding gevend begaan van een andere externe zonde tegen het Zesde van de Tien Geboden; de tweede, die wordt omschreven in § 2, betreft het *delictum contra sextum*, begaan in gevallen waarin hiertoe de gelegenheid wordt geboden, waarbij sprake is van geweld of bedreiging, of het begaan hiervan op een openbare plek, dan wel met een minderjarige van onder de 18 jaar. Wat de vrouwelijke religieuzen betreft, voorziet canon 695 voor hen in dit geval de toepassing van canon 1395, maar met het grote verschil dat voor hen geen sprake is van een “delict” maar van een “gedrag” dat zich richt tegen het Zesde van de Tien Geboden. De consequentie hiervan is, dat wanneer een zuster een misbruik begeeft, het Instituut waartoe zij behoort administratief mag optreden door middel van haar verwijdering, waarbij het voorafgaand onderzoek (canon 1717) de taak blijft van het bisschoppelijk tribunaal, alsook het besluit om juridisch of niet-juridisch tegen haar op te treden.

- b) Gedragingen die worden tentoongespreid door personen die zijn vermeld in artikel 6 (inclusief de hoogste moderators volgens pauselijke recht), en bestaan uit handelingen of nalatingen die zijn gericht op het beïnvloeden of vermijden van civielrechtelijk onderzoek, dan wel canoniek, administratief en/of penaal onderzoek, ten aanzien van een lid van de clerus of een religieus met betrekking tot de misdaden die in dezelfde paragraaf, onder de letter a), werden opgesomd.

Principes

Het is goed om in dit deel de principes op te sommen, die het rechtvaardige handelen moeten leiden, waartoe elk instituut zich moet verplichten, zowel in het geval dat één van haar eigen leden wordt misbruikt als in het geval dat één van haar eigen leden wordt beschuldigd van seksueel misbruik. Indien wij tegen onszelf zeggen, dat wij worden geleid door waarden, en niet door externe dwang, dan schenkt ons dat waardigheid, sterke motivaties en nederige, doch moedige, verwelcoming van verandering. Er volgen nu enkele voorbeelden:

- Het scheppen in het instituut van een cultuur van transparantie en van respect voor de rechten van de leden;
- Het activeren van preventieve maatregelen, zoals:
 - Zorg en aandacht voor de eerste en de voortgaande vorming van de leden;
 - Het geven van duidelijke instructies over het gedrag ten aanzien van minderjarigen en personen in kwetsbare situaties; vooral deze laatstgenoemden moeten in elke dienstverlening worden opgezocht;
 - Het opzetten van interne controleorganen, waarvan de samenstelling, de aard van hun werk, en de relatie met de personen die lid zijn van het bestuur moeten worden aangegeven;
 - Het aangeven van eisen waaraan het religieuze en het lekenpersoneel, dat betrokken is bij het werk met deze categorieën, moet voldoen via gedragscodes die moeten worden ondertekend bij het aangaan van een arbeidsovereenkomst of aan het begin van een vrijwillige dienstbetrekking.
- Het opleggen van verantwoordelijkheid aan de hoogste overste voor:
 - de zuster: ongeacht of zij het slachtoffer of de dader is, moet zij op haar weg naar heling en zorg worden begeleid; deze weg start vanuit het besluit wat er precies moet gebeuren (een mogelijke aangifte, of bekentenis van de eigen misdaad);
 - de lokale gemeenschap: wat betreft de begeleiding van de zuster die in moeilijkheden verkeert, en wat betreft het afhandelen van de interne dynamiek en van het schandaal (dat in de pers kan komen of niet);
 - de omringende omgeving: met name wanneer het bericht algemene bekendheid heeft gekregen;
 - de provincie en het hele instituut: bij het verzorgen van de interne communicaties, waarbij moet worden gelet op het respecteren van het recht op de goede naam van de zuster, en waarbij tegelijkertijd moet worden getracht te vermijden, dat de berichten op een vervormde wijze via de krant worden vernomen;
 - de misbruiker en haar omgeving: bij het leggen van contacten met haar directe oversten, in het geval dat het iemand van de clerus of een religieuze betreft;
 - het slachtoffer van het misbruik door de zuster: bij het bieden van hulp, steun en begrip;
 - de canonieke en burgerlijke wetten: deze moeten worden bestudeerd met de hulp van een expert.

A) Te hanteren procedure voor het geval waarin een zuster wordt beschuldigd van misbruik

Indien de hoogste overste van een instituut van een minderjarige of van een persoon die

in een kwetsbare situatie verkeert, het vertrouwelijke bericht ontvangt, dat hij of zij het slachtoffer is geweest van seksueel misbruik, begaan door een zuster, dan heeft zij de plicht om:

- met aandacht en respect te luisteren naar de persoon, zonder het vertrouwen te beschamen, dat hij of zij in haar heeft gesteld;
- zo snel mogelijk de ouders hierbij te betrekken;
- de noodzakelijke psychologische en medische bijstand te verzekeren;
- de nuttige gegevens over de persoon en zijn of haar versie van de feiten op te schrijven;
- de ouders / voogden aan te moedigen om de competente autoriteiten op de hoogte te stellen van de feiten, indien daaraan voorafgaande de geloofwaardigheid van de beschuldiging is geverifieerd;
- in elk geval aan het veronderstelde slachtoffer haar streven te bevestigen om het historisch verloop van de feiten te onderzoeken, en deze ervan te verzekeren dat de noodzakelijke maatregelen zullen worden getroffen;
- een onderzoek in gang te zetten om bewijzen te verzamelen om de gefundeerdheid van de beschuldiging te verifiëren, waarbij de discretie en de goede naam van alle betrokken partijen wordt gegarandeerd.

Mogelijke conclusies:

- a. Het archiveren van het geval, wanneer er sprake is van onvoldoende en/of tegenstrijdig bewijsmateriaal, of van bewijsmateriaal dat de betrokkenheid van de beschuldigde zuster uitsluit; er moet worden vastgesteld, of het besluit om te archiveren moet worden genomen door de algemene overste of door een hogere overste.
- b. Indien de gefundeerdheid van de beschuldigingen wordt geconstateerd, dan is de hoogste overste ertoe geroepen om:
 - de zuster te ontmoeten (canon 695 §2), en haar op de hoogte te stellen van de beschuldiging, waarbij haar versie van de feiten moet worden aanhoord;
 - haar canonieke legale bijstand te garanderen en, in het geval dat de zuster is aangeklaagd bij de burgerlijke autoriteiten, ook haar civiele legale bijstand (de gevraagde advocaten moeten andere advocaten zijn dan die van het instituut);
 - de zuster ervan te verzekeren, dat zij tot aan een mogelijke veroordeling als onschuldig zal worden beschouwd, ook indien reeds sprake is van eventuele beperkingen in haar vrijheid;
 - aan de betreffende zuster de mogelijkheid te geven om zich te verdedigen, binnen een redelijk tijdsbestek;
 - alle dossiers te verzamelen, die deze zaak betreffen, die door haar, samen met een “notaris”, moeten worden ondertekend; deze moeten vervolgens worden gestuurd naar de algemene overste, die het definitieve besluit moet nemen.

Wanneer de misdaad eenmaal is vastgesteld, dan voorziet het canoniek recht in de volgende oplossingen, die onder de verantwoordelijkheid vallen van de algemene overste:

- Onmiddellijke wegzending van de postulante en/of van de novice;
 - Verwijdering uit het instituut in het geval van tijdelijke of eeuwige geloften (canons 699-700);
- Vanuit canoniek oogpunt bezien, mag de hoogste overste voor de gevallen die zijn

voorzien in canon 1395 § 2, dat wil zeggen die welke met gebruik van geweld of bedreiging of in het openbaar of met een minderjarige onder de 18 jaar zijn gepleegd, kiezen voor alternatieve oplossingen die, in het kader van canon 695 § 1, op een bevredigende wijze kunnen leiden tot:

- 1) correctie van het gedrag van de religieuze (welke moet worden bevestigd via het instrument van de canonieke vermaningen, canon 697);
- 2) rechtsherstel;
- 3) Herstel van het schandaal.

Tegen het eindbesluit van de algemene overste is altijd beroep mogelijk, in de vorm van:

- a. een aanvraag tot intrekking of wijziging, die aan de algemene overste moet worden gericht binnen 15 dagen na de communicatie van het besluit;
- b. een hoger beroep bij de Congregatie voor de Instituten van het Gewijde Leven en de Sociëteiten van Apostolisch Leven, binnen 15 dagen na de communicatie van het nieuwe besluit / of binnen 30 dagen van het verzuimde besluit;
- c. een overweging tot stopzetting van de canonieke procedure, in het geval dat de juridische autoriteiten een strafrechtelijke procedure op gang hebben gezet, met als doel het verhinderen van een schadelijke opstapeling van beide procedures.

De canonieke procedure kan opnieuw worden opgestart aan het einde van de civiele procedure, waarbij dan wel rekening moet worden gehouden met de conclusies hiervan.

B) De te hanteren procedure in het geval dat een zuster is misbruikt

- Het aanzetten van de leden van de gemeenschap tot de ontwikkeling van een bewustzijn over de “cultuur” op de plek waar zij werken, en waar zij hun diensten aanbieden, opdat zij geen aanleiding zullen kunnen geven tot het ontstaan van ongewenste misverstanden.
- In samenspraak tussen de zusters letten op enkele indicatieve signalen die wijzen op het ontstaan van een gevoel van ongemak, waardoor het gedrag van een zuster plotseling verandert.
- Duidelijke instructies geven over het belang om zich tot de hogere overste te wenden. Enkele verduidelijkingen. Indien het slachtoffer een medezuster in vertrouwen neemt, dan moet deze weten, dat het haar plicht is om de zuster in haar lijden te ondersteunen, en haar te begeleiden bij haar beslissing om zich te wenden tot de oversten. Indien de locale overste door haar in vertrouwen wordt genomen, dan moet worden verduidelijkt, dat deze niet zelf over de authenticiteit van het aan haar vertelde misbruikverhaal mag beslissen, en de zuster moet aanzetten tot een gesprek met de hogere overste.
- De hogere overste moet dan de zuster ontmoeten, en moet aan deze laatste de keuze laten wie aan deze ontmoeting mag deelnemen.
- Er moeten bewijzen over de feiten worden verzameld. Een hulp daarbij is bijv. het op schrift stellen van het gebeurde, waarbij moet worden beschreven wat er is gebeurd, waarbij de relevante tijdstippen, plaatsen en betrokken personen moeten worden vermeld.
- Daar waar dat noodzakelijk en redelijk wordt gevonden, in contact treden met een commissie van specialisten, wat inmiddels verplicht is gesteld door de nieuwe Vaticaanse normen, tenminste op het niveau van de bisschoppenconferenties, om aldus te kunnen

beschikken over een informatief en objectief oordeel, en adequate bijstand, met name voor de zuster.

- Samen met de zuster, moeten de mogelijke opties worden overeengekomen:
 - Het opstarten van een strafrechtelijke procedure;
 - Het opstarten van een kerkrechtelijke procedure;
 - Geen procedure opstarten.

a) De zuster moet zich vrij voelen om te kiezen, met name omdat zij haar hele leven lang de zwaarste last zal moeten dragen, ongeacht welk besluit er wordt genomen.

b) De hogere overste draagt de verantwoordelijkheid om aan de zuster alle mogelijke bijstand te geven: spirituele, morele, psychologische en financiële bijstand.

c) In het geval van een strafrechtelijke procedure, moet aan enkele fundamentele factoren aandacht worden geschonken:

- Elke Staat heeft haar eigen wetten, waar kennis over moet worden vergaard, met name wat betreft de geldende verjaringstermijn van de misdaad.
- Bij de keuze van de strafrechtadvocaat moet er rekening mee worden gehouden, dat een seksuele misdaad op strafrechtelijk gebied een bijzondere specialisatie is.
- De aanklacht moet op essentiële wijze worden gepresenteerd, zonder de bijkomstige details te vermelden, waarbij rekening moet worden gehouden met de lokale wetgeving.
- De motivatie moet met sterke en betekenisvolle redenen worden onderbouwd, in het licht van het Evangelie en de profetische dimensie van het charisma van het instituut.
- De impact op de media kan zeer sterk zijn, en dus moet men daarop voorbereid zijn, met de hulp van specialisten, om niet te worden overrompeld door de druk van de journalisten.
- De familie van de zuster moet op een of andere wijze hierbij worden betrokken, maar hierover moet eerst de zuster worden gehoord, en moet rekening worden gehouden met de culturele context.
- De lokale gemeenschap moet op de hoogte worden gesteld, en steeds opnieuw worden geïnformeerd, maar wel op discrete wijze. Juist op dit niveau zal de emotionele impact de grootste gevolgen hebben.

d) Indien de misbruiker een lid is van de clerus, of een religieus, dan bestaat er de verplichting om te kiezen voor de kerkrechtelijke procedure (alleen voor deze, of samen met de strafrechtelijke procedure). Deze procedure stelt de kerkelijke autoriteiten in staat om het crimineel gedrag van de eigen leden te beoordelen, en vervolgens te handelen door hen van hun taak te ontheffen, door hen een zorg- en hersteltraject op te leggen, of hen eventueel ook terug te brengen tot de lekenstatus, door hen uit hun clericale en/of religieuze status te ontheffen.

- *Een lid van de clerus*

Wanneer het een lid van de clerus betreft, dan moet men zich wenden tot de bisschop,³ die in deze de bevoegde autoriteit is. Het maakt onderdeel uit van de aan hem toegekende bevoegdheden om een vooronderzoek op te starten (zie canon 1717 §. 1), gedurende hetwelk gegevens worden verzameld over het vergrijp, zonder dat daarbij de goede naam van de betrokkene op het spel wordt gezet. Op basis van de resultaten van dit vooronderzoek, kan de bisschop besluiten om op één van de volgende drie wijzen verder te gaan:

- Het aanvragen van een strafrechtelijk proces;
- Het in het vooruitzicht stellen van administratieve sancties;
- Het archiveren van de zaak.

In het geval van het op gang zetten van een strafrechtelijk proces, dan is, in het geval van gereserveerde vergrijpen, de hiervoor bevoegde autoriteit ofwel de kerkelijke rechtbank, ofwel de Congregatie voor de Geloofsleer

-Een religieus

De bevoegde autoriteit, waarmee in contact moet worden getreden, is dan de hogere overste, die de etappes van de procedure volgt, die reeds boven zijn aangegeven, voor het geval dat een zuster wordt beschuldigd van misbruik. Zij is, als ordinarius, tevens bevoegd om de juridische procedure op gang te zetten.

Het schandaal en de stilte

Een element van bijzondere relevantie in het Kerkelijk Wetboek, wat betreft het misbruik, is het schandaal, dat door de Catechismus van de Katholieke Kerk (#2284) wordt omschreven als een houding of een gedrag dat andere mensen aanzet tot het begaan van het kwaad.

De ernst van een schandaal wordt gemeten op basis van verschillende factoren. We noemen enkele van deze factoren:

- Wie het veroorzaakt, heeft een moreel gezag dat om een overeenkomstige levensstijl vraagt (canons 275-277);
- Wie het veroorzaakt, heeft een juridisch gezag, ingevolge zijn of haar functie, dat bepaalde plichten uitoefent;
- Wie het ondergaat, maakt deel uit van de kleinen die Jezus met duidelijke woorden verdedigt (Mt. 18, 6);
- Het leven in de gemeenschap wordt bedreigd door het ter discussie stellen van de essentiële waarden die hier geweld worden aangedaan (canon 1741).

Voorkomen en herstellen zijn sleutelconcepten, verbonden met het schandaal, alsook het handelen (door het gezag en door de belanghebbende), om aldus de gerechtigheid te herstellen en de schuld te bepalen. De bisschop kan hierbij op verschillende wijzen te werk gaan:

- Een broederlijke vermaning;
- Een berisping;
- Andere wegen die worden ingegeven door de pastorale zorg;
- Een juridische of administratieve procedure;
- Toepassing van de opgelegde straffen.

Het is duidelijk, dat niet mag worden gekozen voor het voorkomen van het schandaal “voor de kleine kudde”, als excuus om de slachtoffers het zwijgen op te leggen. Integendeel, de nieuwe voorschriften die door Paus Franciscus zijn vastgesteld in *Vos estis lux mundi*, schrijven aan de leden van de clerus, en aan de leden van de instituten van gewijd leven en de sociëteiten van apostolisch leven, de verplichting voor dit aan te geven bij de Ordinarius en de slachtoffers te beschermen.⁴

Enkele conclusies

De beschouwingen die u boven zijn aangeboden, zijn bedoeld als basis voor het op gang brengen van een overdenking binnen uw instituten over hoe te handelen om te komen tot een goede procedure ter voorkoming van misbruik, en voor de behandeling van eventuele gevallen van misbruik. *Het is nu de tijd* om overdachte en overeengekomen strategieën uit te werken, die worden aangeboden aan de leden, als resultaat van een verantwoordelijke inzet om ons hierbij te betrekken, en te handelen met barmhartigheid en gerechtigheid.

We moeten de Geest dankbaar zijn, omdat Hij ons heeft geroepen om deze serieuze stappen te zetten op een gunstig moment, waarop de hele Kerk ertoe wordt uitgenodigd om als leden van een synode te denken, en om ons samen op weg te begeven, waarbij wij onze middelen delen, en waarbij wij elkaar niet veroordelen, wanneer iets dergelijks ook tussen ons gebeurt. Ik hoor vaak in mijn oren de woorden van een algemene overste, die een tijdje geleden tegen mij zei: “Wij hebben de neiging om te denken, dat dit ons nooit gebeurt, maar toch zijn deze gevallen frequenter dan dat wij zelf willen toegeven”. De begeleiding van een zuster die het slachtoffer is geworden van misbruik, mag niet worden geïmproviseerd, en ook niet die van een zuster die van een misbruik de dader is geweest. Beiden hebben er behoefte aan om te worden gehoord en ondersteund, terwijl zij bezig zijn met hun proces van heling. De tijd, de energie en de financiële middelen, die het instituut hierin steekt, zijn heilig, want men neemt de zorg op zich van een groter goed.

In deze situaties is het nodig om zich in contact te stellen met de juiste personen. Wij hopen dat voor elkaar te kunnen zijn, terwijl Paus Franciscus ons eraan herinnert, dat wij zijn geroepen om “*een lichtend voorbeeld te zijn van deugd, integriteit en heiligheid*”.⁵

¹ <http://www.internationalunionsuperiorsgeneral.org/it/dichiarazione-della-uisg-contro-ogni-forma-di-abuso/>

² PAPA FRANCESCO, *Vos estis lux mundi*, (7 maggio 2019), http://w2.vatican.va/content/francesco/it/motu_proprio/documents/papa-francesco-motu-proprio-20190507_vos-estis-lux-mundi.html. De instructies van deze Apostolische Brief zijn in werking getreden op 1 juni 2019, en zijn, *bij wijze van experiment*, goedgekeurd voor een periode van drie jaar.

³ Canon 1395-§.1: een lid van de clerus, dat in concubinaat leeft, ook in het geval van canon 1394, en een lid van de clerus dat zich schuldig maakt aan een andere externe zonde tegen het Zesde van de Tien Geboden, zal worden gestraft met een taakontheffing, waaraan zich geleidelijk andere straffen kunnen toevoegen, wanneer hij, na een eerste waarschuwing, weer in herhaling valt, tot aan de definitieve uitzetting uit zijn kerkelijke status, waardoor hij wordt teruggebracht tot de lekenstatus.

⁴ PAUS FRANCISCUS, *Vos estis lux mundi*, Art. 4 – bescherming van wie aangifte doet:
§.1. Het feit dat men aangifte doet volgens artikel 3, impliceert geen overtreding van het ambtsgeheim.
§.2. Behalve in de gevallen voorzien in canon 1390 van het kerkelijk wetboek en in de gevallen voorzien in de canons 1452 en 1454 van het Wetboek voor de Oosterse Kerken, zijn veroordelen, vergeldingen of discriminaties, omdat iemand aangifte heeft gedaan, verboden, en het is mogelijk het gedrag, waarover in artikel 1, §.1, letter b), te verwerken.

⁵ §.3. Op wie aangifte doet, mag geen stilteplicht worden gelegd met betrekking tot de inhoud hiervan.
PAUS FRANCISCUS, *Vos estis lux mundi*, Incipit.

DE VERANTWOORDELIJKHEIDSOVERDRACHT VAN DE MOEDERGEMEENSCHAPPEN NAAR DE JONGE MISSIEGEBIEDEN: DE UITDAGINGEN VAN STRUCTURELE VERANDERING IN RELIGIEUZE INSTITUTEN MET MISSIEACTIVITEITEN

Dr. Myriam Wijlens

Prof. Dr. Myriam Wijlens (uit Nederland), behaalde een licentiaat in de theologie aan de Katholieke Universiteit van Nijmegen in 1986 en een doctoraat in kerkelijk recht aan de Saint Paul University te Ottawa in 1990. Sinds 2005 is zij fulltime hoogleraar kerkelijk recht in Erfurt, Duitsland. Vanaf 2012 was zij tevens buitengewoon hoogleraar kerkelijk recht en oecumene aan de Universiteit van Durham in Engeland. In 2008 benoemde de Pauselijke Raad voor de Eenheid van de Christenen haar voor een periode van zes jaar tot gedelegeerde in de Commissie van Geloof en Orde van de Wereldraad van Kerken. Onlangs werd haar benoeming hernieuwd tot 2022. Professor Wijlens is gespecialiseerd in oecumene en kerkelijk recht. Ze heeft verschillende boeken gepubliceerd en ongeveer 90 artikelen.

Origineel in het Duits

Achtergrond

Een groot aantal internationale religieuze instituten, die hun hoofdkwartier in Europa en elders in de Westerse wereld hebben, zijn onderhevig aan een nog nooit eerder geziene, ingrijpende omwenteling: het steeds ouder worden van de zusters, van de priesters en van de broeders, leidt niet alleen in Europa, en in de geïndustrialiseerde wereld, maar ook in andere delen van de wereld, tot enorme veranderingen. Deze veranderingen betreffen op de eerste plaats het gebied van het internationale bestuur, dat niet meer kan worden uitgeoefend vanuit Europa, maar moet worden toevertrouwd aan leden uit delen van de wereld, waarnaar normaliter wordt verwezen met de term het “Globale Zuiden”.¹ Op de tweede plaats dragen de Europese afdelingen van de religieuze instituten vaak de financiële verantwoordelijkheid voor de provincies in het Globale Zuiden, zowel met betrekking tot de kosten van levensonderhoud van hun eigen leden, als met betrekking tot de werken van hun apostolaat. Vele instituten, bijvoorbeeld, beschikken over een Missieprocurator in Duitsland, die nu reeds afhankelijk is van de medewerking van externe werkkrachten, gezien de geleidelijke afname van de eigen leden. Dit leidt niet alleen tot de vraag wie deze kantoren op de lange termijn zal gaan leiden, en bijvoorbeeld de stafleden zal gaan benoemen, in het geval dat dit werk niet langer zal kunnen worden gedaan door eigen leden (althans niet die van Europa), maar ook tot financiële consequenties, die misschien nog belangrijker zijn, niet alleen met betrekking tot de eigen leden in het Globale Zuiden, die afhankelijk blijven van Europese financiële steun, maar ook, en daarenboven, met betrekking tot de apostolische werken aldaar, die maar nauwelijks zullen kunnen worden voortgezet, zonder de steun van de geïndustrialiseerde landen.

De verschuiving in de potentiële vitaliteit binnen de religieuze instituten van de geïndustrialiseerde wereld naar het Globale Zuiden, roept daarom vragen op, en leidt tot uitdagingen, op het gebied van bestuur en financiën. Gedurende de komende tien jaar, zullen de consequenties hiervan sterk worden gevoeld, zowel in Europa als in het Globale Zuiden.

Dit hele probleem werd mij opeens heel duidelijk, toen ik drie jaar geleden werd geconfronteerd met de volgende feiten: een maand lang mocht ik drie verschillende religieuze instituten adviseren, die allemaal hun Generalaten hadden in Noord-Europa (Benelux, Duitsland, Oostenrijk, en Zwitserland). Eén van die instituten hanteert het bisschoppelijk recht, maar heeft, ondanks dat, toch een internationale structuur. De andere twee hanteren het pauselijk recht. Hun leden hier in Europa worden snel ouder, en zij zullen niet meer in staat zijn om vanuit Europa leden voor bestuursfuncties aan te leveren, vanaf ongeveer het jaar 2025. Deze leden zullen dan namelijk te oud zijn om hiervoor gekozen te kunnen worden, omdat hun leeftijd aan het einde van de diensttermijn hiervoor bepalend is. In 2030 zullen zij, die in 1950 geboren zijn, namelijk tachtig jaar zijn.

Een voorbeeld: een instituut heeft nog drie provincies in Europa, en één in Afrika. Alle provinciale en generale kapittels zullen worden gehouden in 2024. In Europa heeft de eerste provincie nog 64 zusters, waarvan er geen in 2024 onder de 75 is, en geen in 2030 onder de 80. De tweede provincie telt in totaal 84 zusters, van wie er vier onder de 75 zullen zijn in 2024, en nog maar 2 in 2030. Indien de Europese provincies in 2024 zouden worden samengevoegd, dan zou het totaal aantal zusters ongeveer tussen de 150 en 160 bedragen, verspreid over drie landen, en met twee talen. Alleen maar uitgaande van de leeftijd, en zonder andere criteria in ogenschouw te nemen, die voor een bestuursfunctie van belang zijn, zouden dan slechts zes leden beschikbaar zijn voor een taak of positie in de generale of in de provinciale huizen. Aan het einde van de ambtstermijn, in 2030, zouden nog maar twee leden onder de 75 zijn, en dan de verantwoording moeten dragen over 125 zusters. Maar het instituut beschikt over 128 zusters in een Afrikaans land: in 2024 is de oudste van hen maar 66 jaar. De Afrikaanse zusters beschikken niet over een gemeenschappelijke taal, en tot nu toe is nog nooit een Afrikaanse zuster gekozen voor een bestuursfunctie in het generale bestuur. Het is onduidelijk, waarom dit tot nu toe nog nooit is gebeurd.

In Europa, is het bestuur van de apostolische werken afgestoten of overgedragen. De apostolische werken en de pensioenkosten van de Afrikaanse zusters zijn afhankelijk van de financiële steun uit Europa.

Deze sterke leeftijdstoename, betekent niet dat deze instituten binnen tien jaar uit Europa zullen “verdwijnen”: de jongste zusters zijn geboren tussen 1945 en 1950; en deze leden zullen tegen die tijd dus 75 jaar of ouder zijn, terwijl verschillenden van hen zeker tot 2045 of tot 2050 in Noord-Europa zullen verblijven. Dit impliceert, dat zij geen eigen leden meer zullen kunnen leveren voor bestuursfuncties, noch aan een kloostergemeenschap, noch aan een provinciaal bestuur, noch aan een generaal bestuur. Er moeten daarom constructieve oplossingen worden gevonden op het gebied van deze bestuurstaken. En het betekent ook, dat leden onder hen hun zorg volledig zullen moeten “uitbesteden”, omdat zij niet in staat zullen zijn, om voor elkaar te zorgen. En verder, betekent zorg méér dan alleen maar het bieden aan mensen van een dak boven hun hoofd. Zij die in een “verzorgingshuis” wonen, zullen mensen nodig hebben, die kleren voor hen kopen, die met dokters en verpleegsters praten, en die, zo nodig, beslissingen nemen over medische zorg, of hun goedkeuring geven aan een overplaatsing naar een ander

huis, dan wel toezien op de begrafenis en de erfenis, en de goederen van het instituut blijven beheren, of stafleden inhuren die deze taken tot uitvoering brengen, enz.

De inventarisatie toonde bovendien aan, dat deze drie instituten een provincie of regio hebben in hetzelfde Afrikaanse land. Alle drie zijn actief in de gezondheidssector, met ziekenhuizen en kraamklinieken. Zij ondersteunen deze instituties, zowel financieel als door middel van partnerschappen met de apostolische werken die zij in Europa runnen. Alle drie zijn zij zelfs actief in dezelfde regio van Afrika, en bijna in hetzelfde district. De vraag komt daarom op: hoe zal dit in Afrika verder gaan na 2025? Welke wijzigingen zullen er komen in het bestuur van de instituten, en tot welke implicaties zal dit leiden op financieel niveau? Hoe zijn de provincies in Afrika gestructureerd, op het gebied van bestuur, en (vooral) op het gebied van de financiën? Hoe onafhankelijk en zelfstandig zijn zij? En weten de verschillende instituten, die naast elkaar in dezelfde regio bestaan, wat hen te wachten staat? Is er sprake van een planning? Hoe wordt de planning daar verricht? Hoe worden de plannen hier en daar gemaakt? Of wat zou moeten worden en kunnen worden gepland?

Het werd plotseling duidelijk, dat sommige instituten in Europa zich, min of meer tegelijkertijd, zullen “terugtrekken” uit dezelfde Afrikaanse regio, en dat de instituten hier in Noord-Europa niet of nauwelijks hierover met elkaar communiceren, om een en ander met elkaar te kunnen coördineren. In Afrika denkt men wel, dat er een verandering aan zit te komen, maar de religieuzen daar beschikken niet noodzakelijkerwijs over alle informatie; zij realiseren zich waarschijnlijk niet, dat in 2025 een belangrijk omkeerpunt zal worden bereikt. Weten jullie nu écht wel, wat jullie al zo snel te wachten zal staan? En is het niet belangrijk om de vraag te stellen op welke wijze de op handen zijnde veranderingen in de religieuze instituten de apostolische werken zullen beïnvloeden, met name de medische zorg van de mensen in deze specifieke Afrikaanse regio?

Gedurende de consultatie, rapporteerden de instituten mij ook, dat er een scheiding binnen het Instituut was gepland. De zusters in Afrika zouden een nieuw, onafhankelijk instituut worden. De zusters in Afrika zijn niet enthousiast over dit voorstel, vooral niet, omdat zij in eerste instantie een bisschoppelijk instituut in Afrika zouden moeten worden; maar de zusters in Noord-Europa, en ook de bisschop van hun eigen land, vinden een scheiding beter, en zelfs de allerbeste oplossing.

Deze informatie raakte mij. In één van de instituten, trad de heer Andreas Machnik, directeur van een onderdeel van de Pax Bank AG uit Keulen, tevens op als adviseur. Hij verblijft vaak in het Globale Zuiden voor zijn werk. Wij wisselden ideeën uit, en vonden, dat de rolverdeling tussen de oude moedergemeenschap en de jongere missieplaatsen, die al zovele jaren bestaan, een enorme omwenteling te wachten staat. Het leek ons rationeel om de vraag in beschouwing te nemen, of en hoe de hieruit voortkomende veranderingen voor alle betrokkenen in goede banen zouden kunnen worden geleid. We bespraken onze zorgen, onze wensen en onze gedachten met Zr. Agnesita Dobler, de secretaris-generaal van de Duitse Conferentie van Religieuze Ordes (DOK), en besloten een Seminar te organiseren over dit thema in de herfst van 2018.² De hoofddoelstelling hiervan was om het probleem in eerste instantie te evalueren met de mensen die de bestuurstaken in de instituten uitvoeren, en om dan vervolgens samen te evalueren in welke richting welke antwoorden kunnen en moeten worden gezocht. Een ding was duidelijk: de urgentie van dit probleem, omdat deze veelomvattende zaak moet worden geregeld in vele gemeenschappen, gedurende de komende zeven tot tien jaar, omdat na 2025 de trein

vertrokken zal zijn, om het zo maar eens uit te drukken. Het werd echter tevens duidelijk, dat duidelijke antwoorden en algemeen toepasbare oplossingen niet onmiddellijk ontwikkeld kunnen worden, en wellicht ook niet waarneembaar zullen zijn; gegeven de verschillende uitgangspositie van instituten, zal het waarschijnlijk noodzakelijk zijn om oplossingen op maat te vinden. De bedoeling van het Seminar was daarom vooral het verzamelen van de uitdagingen die voortkomen uit deze structurele verandering op legaal, persoonlijk, organisatorisch en financieel gebied. De inleiding werd gevormd door twee toespraken, waarin kanttekeningen werden geplaatst, gehouden door Andreas Machnik³ over financiële aspecten, en door mij over kerkelijk recht. Het Seminar was ook bedoeld om een platform te bieden voor het uitwisselen van ervaringen en van praktijkvoorbeelden, en vervolgens sprak Pater Matthias Maier, OFM, de president van het Franciscaanse Missiecentrum, over zijn ervaringen.⁴ Het Seminar was daarom samengesteld uit een aantal actuele impulsen, collegiale adviezen, en het invullen en bediscussiëren van vraagstukken.

Tot onze verrassing, toonden zoveel mensen belangstelling voor het Seminar, dat het niet mogelijk was om iedereen hierbij toe te laten. Het was daarom duidelijk, dat het onderwerp uitermate relevant was.

Dit artikel vervolgt nu met de voornoemde toespraak met mijn kanttekeningen.

Iedereen die actief is, of actief is geweest, in het bestuur van een Orde, weet, dat er tenminste twee, zo niet drie, kapittels nodig zijn voor het invoeren van belangrijke structurele veranderingen. Het eerste kapittel zorgt voor de bewustwording van een probleem, en geeft aan wat er moet gebeuren om tot een oplossing te komen. Het nieuwe bestuur ontvangt dan de opdracht om het probleem tot in de kleinste details te analyseren, en bediscussiëert de oplossingen, die aan het volgende kapittel moeten worden gepresenteerd. Maar bij de besluitvorming omtrent de te presenteren oplossingen betrekken zij de hele congregatie, zodat het volgende kapittel dan ook écht tot een besluit kan komen, hoe het nu verder moet. Het kapittel, dat vier of zes jaar later wordt gehouden, neemt dan een beslissing of doet een aanbeveling, en aan het nieuw gekozen bestuur wordt opgedragen om die beslissing of aanbeveling uit te voeren, vóór het daaropvolgende, en dus het derde, kapittel. Tegen deze achtergrond, en gezien de situatie van de steeds hoger wordende gemiddelde leeftijd in de Europese gemeenschappen, en gezien de afhankelijkheid van de jonge missiegebieden, zoals boven beschreven, wordt het nu hoog tijd om deze toekomstproblemen van de instituten, en de verplichtingen die deze oproepen, volop in ogenschouw te nemen.

Aan het begin van deze beschouwingen, is het onze taak om de tekenen van de tijd te lezen en te interpreteren, door zich bijvoorbeeld de vraag te stellen: Wat wil God op dit moment van ons? Deze vraag moet niet abstract worden beantwoord, maar moet worden geëvalueerd in het licht van het charisma van het instituut, en met betrekking tot de verantwoordelijkheden van het instituut, zowel wat betreft de mensen als wat betreft de gemeenschap, in Europa en in het Globale Zuiden. Het is noodzakelijk om zich te richten op de vraag wat er gedaan moet worden, aan de ene kant in het kader van de humane en financiële hulpbronnen, en aan de andere kant met betrekking tot de reeds aangegane verantwoordelijkheid voor andere mensen, wier levenswijze, bijvoorbeeld, wordt ondersteund via onze apostolische werken. Waar zien wij grenzen, en waar zien wij nieuwe mogelijkheden opdoemen? Bij het behandelen van deze vraagstukken, kan het antwoord niet voor elk instituut, of voor elk deel van een instituut, hetzelfde zijn. Antwoorden op maat zijn noodzakelijk, vanwege de verschillen die bestaan

tussen verschillende plaatsen, alsook naargelang de omstandigheden, waarmee ik zowel bedoel de hedendaagse omstandigheden (*synchon*), als het historisch verloop van die omstandigheden (*diachron*). Uit dit bewustzijn, vloeit de uitdaging voort van het toestaan van diversiteit, waarbij wij toch ook eenheid in die diversiteit zullen ontdekken. We zullen nu een inventaris opstellen, en vervolgens de uitdagingen formuleren.

Inventaris

Met de volgende aspecten moet rekening worden gehouden bij het opstellen van een inventaris:

1. Op de eerste plaats moet de volgende vraag worden gesteld: is de status van het instituut volgens het pauselijk recht of volgens het bisschoppelijk recht? Is het instituut nationaal of internationaal? Deze twee vragen dragen een grote relevantie met betrekking tot het competente gezag, dat de amendementen moet goedkeuren, en een zekere zorgplicht heeft die, in het geval van de bisschoppelijke instituten, voorkomt uit de speciale pastorale zorg van de bisschop (canon 594-595). Hieraan moet worden toegevoegd, dat niet simpelweg kan worden gezegd, dat de status van “bisschoppelijk recht” impliceert, dat het instituut alleen maar een nationale verspreiding kent, en dat “pauselijk recht” betekent dat het instituut in elk geval een internationale reikwijdte heeft. Er bestaat momenteel een kleine groep instituten van het “pauselijke recht”, die vroeger gedurende een lange tijd internationaal verspreid waren, maar die vandaag alleen nog maar nationale vestigingen hebben, omdat de buitenlandse onderdelen van het instituut zich hebben gevestigd als zelfstandige instituten. Maar er zijn ook een relatief groot aantal bisschoppelijke instituten, die niet alleen in verschillende Europese landen aanwezig zijn, maar ook in het Globale Zuiden. Dit is opmerkelijk, omdat de lokale bisschop, van de plek waar zich het moederhuis bevindt, dan ook verantwoordelijk is voor de delen van het instituut in het Globale Zuiden, waar hij niet of nauwelijks als diocesane bisschop kan optreden: hij kent daar de voorwaarden en omstandigheden niet uit de eerste hand, en hij moet rekening houden met de bevoegdheden van de lokale diocesane bisschop. Kijkend naar de toekomst, zal de vraag naar voren komen, of het zin heeft om de verantwoordelijke bisschop in Europa te hebben, wanneer het actiefste deel van het instituut zich in het Globale Zuiden bevindt, of dat het zin heeft om het hoofdkwartier te verplaatsen van de oorspronkelijke diocesis in Europa naar, bijvoorbeeld, Afrika, of dat het zin heeft om, ondanks de toename van de gemiddelde leeftijd in Europa, het instituut de status te schenken van een instituut volgens pauselijk recht.
2. Ondanks het sterke verouderingsproces, dat wij in Europa ervaren, zijn de besturen van verschillende instituten nog steeds voornamelijk samengesteld uit Europese leden. De niet-Europese leden, met name die uit het Globale Zuiden, zijn, ofwel nog nooit in het generale bestuur gekozen, of zijn veelal onvoldoende geïntegreerd. Alhoewel zij ervaring hebben met het bestuur van provincies, zijn zij nog steeds niet in het generale bestuur gekozen. De leden in kwestie hebben het gevoel, dat hun talenten niet worden erkend of gewaardeerd, maar zij durven dat bijna niet te zeggen. Het feit, dat zij niet worden gekozen, komt vaak ook voort uit een structurele reden, die haar grondslag vindt in het kapittel. Het aantal kapittelleden uit het Globale Zuiden is vaak, in vergelijking, kleiner dan het aantal kapittelleden uit Europa. Dat komt, omdat het aantal kapittelleden

uit de verschillende provincies uitsluitend wordt bepaald door de omvang van die provincies, en er geen rekening wordt gehouden met het feit, dat de toekomst van het instituut in het Globale Zuiden ligt. Soms worden hier financiële redenen voor gegeven, zoals bijvoorbeeld: “Vanwege de kosten; we staan maar vier zusters toe om naar het kapittel te vliegen”. Of: “Omdat de eerste Europese provincies het hele instituut financieel ondersteunen, moeten deze ook in staat kunnen zijn om alle belangrijke besluiten te nemen, zelfs wanneer deze met name het Globale Zuiden betreffen”. Dit gebeurt ondanks hun leeftijd, en de daarmee samenhangende incapaciteit om het apostolaat zelf uit te voeren. Dit kan in wezen ook zijn gebonden aan een kwestie van macht of van wantrouwen, alhoewel alles tot uitdrukking wordt gebracht in een zorgvuldige taal. Om deze reden, weten mensen soms geen waardering op te brengen voor het feit, dat de leden van het Globale Zuiden niet alleen cruciaal zijn voor de toekomst van het instituut, en zich niet alleen moeten bezighouden met zaken zoals het novituaat, de uitbreiding van apostolische werken, enz., maar ook actief in deze gebieden werken, en eigenlijk de enige zusters zijn, die het charisma nog in de werken van het instituut kunnen uitdragen. Bovendien worden deze leden nog niet of nog onvoldoende gekozen in het generale bestuur. Het is niet ongebruikelijk om de Europese leden te horen zeggen: “De zusters in Afrika zijn er nog niet klaar voor”. Wij, buitenstaanders, vragen ons soms af: Zijn de Europese zusters er nog niet klaar voor om deze andere zusters te erkennen als capabele personen? Soms lijkt het, dat zij niet zien, dat leden uit andere delen van de wereld het leiderschap op een verschillende wijze kunnen uitoefenen, niet alleen vanwege hun achtergrond, die niet noodzakelijkerwijs betekent, dat hun leiderschap slechter is, maar ook door het feit dat zij behoren tot een andere, geheel verschillende, generatie. Het feit, dat er in Noord-Europa geen of maar heel weinig nieuwe leden zijn bijgekomen, gedurende de afgelopen 35 tot 40 jaar (!), betekent dat de Europese leden van vandaag weinig tot geen ervaring hebben met het constructief benaderen van een generatieverandering. De uitdaging is hier niet om te verhinderen, dat de verschillen op de eerste plaats worden beschouwd als culturele verschillen, maar om ons bewust te worden van het gevaar van verborgen, onuitgesproken kolonialisme.

3. Sommige instituten zijn over de hele wereld verspreid: zij hebben provincies in Europa, Azië, en Afrika, maar ook in Zuid-Amerika. Vaak is er weinig of bijna geen contact tussen deze provincies. Het contact verloopt hoofdzakelijk via het gebruikelijke moederhuis, of via het generalaat of het generaal kapittel; maar er is geen of heel weinig direct contact tussen de provincies. Het is niet ongebruikelijk, dat taal en culturele barrières hindernissen vormen, die bijna niet te overschrijden zijn. Het resultaat hiervan is, dat de leden van de provincies van Azië en Afrika elkaar nauwelijks kennen. Dat betekent, dat wanneer men de vraag in beschouwing neemt om een generalaat van Europa naar een ander continent te verplaatsen, het niet duidelijk voor ogen zal staan, waar het dan naartoe verplaatst zou moeten worden. Bovendien moet hier tevens bij worden aangetekend, dat bij sommige instituten al een scheiding tot stand is gebracht, met name van de instituten in Azië: de Aziatische provincies zijn veelal zelfstandig geworden, veelal in de vorm van een zelfstandig instituut volgens bisschoppelijk recht. Aldus, blijven veelal alleen Europa en Afrika bij elkaar in het moederinstituut.
4. De tijdelijke materiële middelen van deze instituten zijn veelal ondergebracht in Europa, en worden van daaruit ook beheerd. Vaak organiseert men dat zo vanuit overwegingen van vrees voor inflatie of voor instabiliteit in de economie, wat een tamelijk gelegitimeerde

vrees is, en ook vanuit overwegingen van vrees voor corruptie in sommige delen van de wereld.⁵ Maar het impliceert, dat de apostolische werken in Afrika en Azië (scholen, ziekenhuizen) financieel afhankelijk zijn van Europa. Soms ontvangen de instituten in Europa officiële ontwikkelingshulp voor hun apostolische werken in Afrika, Azië en Zuid-Amerika. Van de ene kant is dit goed voor de ondersteunde projecten, maar van de andere kant bestaat daarmee het gevaar, dat de hulp geen eigen hulp meer is, en dat de twee kanten niet op gelijke voet met elkaar communiceren. Met een blik op de toekomst: indien de hulp niet meer kan worden verzekerd vanwege het verouderingsproces in Europa, dan moet dit punt in beschouwing worden genomen.

5. Sommige diocesane bisschoppen in Europa hebben een kerkelijke stichting of rechtspersoon voor de tijdelijke goederen van een instituut opgericht (overeenkomstig het kerkelijk wetboek, canon 115). Aldus worden de bezittingen van het instituut overgeheveld naar een stichting met een civiel juridisch lichaam, die uitsluitend wordt bestuurd door de leden van het instituut, dat normaliter een parallelle structuur heeft met een kerkelijk juridisch lichaam. Soms is de enige doelstelling van zo'n stichting het verlenen van zorg aan de Europese zusters in het land waar het moederhuis is gevestigd. Deze doelstelling ondersteunt dan geen andere onderdelen van het instituut. Een dergelijke regeling zou niet conform zijn aan het kerkelijk recht, ondanks het feit, dat de bisschop deze heeft goedgekeurd.

Het is niet ongebruikelijk, dat stafleden van het bisdom deel uitmaken van een dergelijke nieuwe juridische entiteit; soms is de bisschop zelf de voorzitter van deze juridische entiteit, en besluit hij alleen wie tot het bestuur van de stichting wordt toegelaten. Wanneer de leden van de orde – of een meerderheid van hen in het bestuur – niet meer in staat zijn om de bezittingen te beheren, dan worden deze vervreemd verklaard, overeenkomstig canon 638 § 3.

Soms bepalen de statuten van de civiele juridische entiteit, dat wanneer de laatste zuster in Europa of in het land waar het moederhuis is gevestigd, overlijdt, de provincie zal worden opgeheven of het generalaat naar het buitenland zal worden verplaatst, en alle bezittingen zullen worden overgeheveld naar het bisdom. De kerkrechtelijke geldigheid van een dergelijke regel kan in twijfel worden getrokken. Het voorschrift lijkt niet overeen te stemmen met het kerkelijk recht, omdat de bezittingen zouden moeten worden overgeheveld naar het instituut zelf als de hogere juridische entiteit, en dus niet naar een andere juridische entiteit (canon 123). Het instituut, daarentegen, is niet de hogere juridische entiteit van de stichting, en het is daarom van essentieel belang om in de statuten van de stichting op te nemen, dat de bezittingen naar het instituut gaan, in overeenstemming met het kerkelijk recht.

Het idee, dat het bisdom de hogere juridische entiteit is van een diocesaan religieus instituut, is een foutief idee.⁶ Zelfs wanneer een diocesaan instituut als zodanig wordt opgeheven, dan worden de tijdelijke goederen niet automatisch aan het bisdom gegeven. Deze beslissing ten aanzien van de tijdelijke goederen van het opgeheven instituut, kan alleen worden genomen door de Heilige Stoel (canon 584).

De oprichting van een stichting, waarvan de doelstelling is om de leden in het eigen land te ondersteunen, brengt het probleem met zich mee, dat andere onderdelen van het instituut geen toegang meer hebben tot de tijdelijke goederen en eigendommen, op het moment dat het instituut wordt verdeeld of haar hoofdzetel naar het buitenland wordt verplaatst. Het is daarom van groot belang om deze doelstelling van de stichting onder de loep te nemen.

6. Soms bepalen de statuten van de stichting, dat het bisdom de zorg over de pensioenverplichtingen op zich zal nemen, in ruil voor de overheveling van bepaalde eigendommen, of van het hele bezit van het instituut. Maar wat onder “zorg” wordt verstaan, wordt niet omschreven. De zorg voor de leden betekent méér, dan deze mensen in een “verzorgingstehuis” op te laten nemen. Bovendien kennen verzorgingstehuizen meerdere verzorgingsniveaus.
7. Zowel bisschoppen als Europese regeringen geloven soms, dat wanneer er sprake is van een scheiding in een instituut, het Europese deel daarvan de tijdelijke goederen mag houden, en er geen verplichting bestaat om de bezittingen te delen. Er wordt gedacht, dat een deel het instituut gewoon “verlaat”. Legaal gesproken, is er weliswaar sprake van scheiding, maar niet van verlating. Deze scheiding is precies zoals een echtscheiding: er is geen kwestie van schuld, en de goederen worden ook van elkaar gescheiden,⁷ waarbij pensioenen en andere verplichtingen in beschouwing moeten worden genomen. Dit zal in toenemende mate aandacht moeten krijgen, omdat scheiding of een nieuwe stichting de goedkeuring vereist van de Heilige Stoel (zie canon 579).
8. In vele instituten is de bisschoppelijke vicaris voor de religieuzen tevens de adviseur van het instituut: hier is sprake van een belangenverstrengeling. Hiervan moet het instituut zich bewust zijn.
9. Soms wordt tegen een diocesaan instituut, dat een aanvraag van de status van het “pauselijk recht” overweegt, door het bisdombestuur gezegd, dat wanneer dit gedaan wordt, het onmogelijk zal zijn om hen de toediening van de Sacramenten te garanderen, of om hen een priester ter beschikking te stellen. Dit soort verklaringen komen over als machtsmisbruik of als bedreiging. Deze druk die door het bisdom wordt uitgeoefend, kan leiden tot enorme spanningen binnen het instituut, omdat niet iedereen hier op dezelfde wijze mee om gaat.

Uitdagingen

De tot nu toe besproken thema's leiden allemaal tot een aantal open vragen, die in de nabije toekomst beantwoord moeten worden. Deze vragen kunnen als volgt worden geformuleerd:

1. Kan, in verband met de leeftijdsontwikkeling binnen een congregatie, nog wel een kapittel bijeen worden geroepen, gelet op het feit dat de meerderheid van de leden van het instituut niet meer in staat zal zijn om te reizen, vanwege hun leeftijd of vanwege de noodzakelijke visa's? Oudere leden kunnen niet vliegen naar het Globale Zuiden, en jongere leden uit het Globale Zuiden vinden het steeds moeilijker om visa's te krijgen voor een kapittelvergadering. Is het te gewaagd om te zeggen, dat wanneer er sprake is van een gebrek aan krachten om naar een kapittel te gaan, dit een aanwijzing zou kunnen zijn van gebrek aan vitaliteit, en hieruit wellicht consequenties zouden moeten worden getrokken met betrekking tot de kapitteldeelname? Een goede externe advisering zou behulpzaam kunnen zijn bij het behandelen van deze vraag.
2. Hoe moet een kapittel worden opgezet, en wat moet er besproken worden, wanneer de toekomst van het instituut duidelijk buiten Europa ligt, maar de meerderheid van de zusters, die over de tachtig zijn, in Europa wonen? Welke modellen kunnen ontvankelijk worden verklaard?
3. Hoe kunnen leden uit andere delen van de wereld worden voorbereid op bestuurstaken en voor het beheer van goederen? Alhoewel het provinciale bestuur in vele instituten al

in de handen van lokale leden is, is het toch noodzakelijk om de stap naar het generale bestuur te maken, omdat in 2025 vele generale besturen van niet-Europeanen afhankelijk zullen worden. Een overgang zal moeten worden georganiseerd. En om die verandering te realiseren, kan een kapittel bijvoorbeeld besluiten tot een toename van het aantal niet-Europese generale bestuursleden. Een bijzondere uitdaging dient zich bijvoorbeeld aan, wanneer de voertaal in het generalaat Duits is, terwijl de taal van de toekomst heel duidelijk het Engels, het Frans of het Spaans is.

4. De vestigingsplaats van het generalaat is ook een bijzondere uitdaging. Wanneer de toekomst van het instituut op een ander continent ligt, dan zal de vraag moeten worden gesteld, of het generalaat niet beter daar kan worden gevestigd. De kwestie van het verkrijgen van de noodzakelijke visa's door de leden van een generalaat, om samen te kunnen werken, maakt dit besluit niet makkelijker. Niettemin, mag het moederhuis niet automatisch veronderstellen, dat een generalaat niet moet of kan worden verplaatst.
5. Aan de rechten en plichten van de diocesane bisschoppen, met name met betrekking tot het beheer van de tijdelijke goederen van de religieuze instituten, moet aandacht worden geschonken, niet alleen in Europa, maar ook in andere delen van de wereld.
6. De zusters in het Globale Zuiden, met name in Afrika, geven over het algemeen de voorkeur aan onafhankelijkheid van de locale bisschop om zich beter te kunnen beschermen tegen seksueel en financieel misbruik. De Heilige Stoel is zich in hoge mate bewust van dit probleem. Het is bovendien van belang om de Europese bisschoppen en de Europese religieuze leiders bewust te maken van dit probleem. Het doel hiervan is om te onderzoeken of het schenken van de "de pauselijke rechtsstatus" aan een instituut niet redelijker zou zijn dan een scheiding van het instituut.
7. Indien er desalniettemin toch een scheiding plaatsvindt, dan presenteert zich de vraag, hoe lange termijnsteun kan worden gegarandeerd, met name op het gebied van de apostolische werken.
8. We zagen in het bovenstaande, dat de leden van de provincies op verschillende continenten elkaar nauwelijks kennen, omdat zij alleen met elkaar zijn verbonden via het moederhuis, doch geen directe contacten met elkaar hebben. De vraag kan worden gesteld, hoe de leden van verschillende provincies op verschillende continenten, beter met elkaar verbonden zouden kunnen worden. Hierbij zijn de culturele en etnische verschillen een belangrijk thema.
9. De Europese besturen zijn niet altijd bereid om de financiële situatie in Europa aan hun provincies op de andere continenten kenbaar te maken. Zij zijn bang, dat deze leden niet in staat zullen zijn om op een verantwoorde wijze met het geld om te gaan. Er wordt voortdurend gezegd, dat een kennis van de bestaande financiële reserves wensen zou kunnen doen ontstaan, omdat deze leden niet in staat zouden zijn om rekening te houden met de kosten, bijvoorbeeld, van de pensioenen in Europa. Het is toch van belang, om deze leden in toenemende mate te doen gewennen aan de financiële situatie.

Een cruciaal punt betreft de financiële steun aan de apostolische werken, en wel, om precies te zijn, op twee niveaus: het ene niveau is intern, en het andere extern. Intern komt de vraag naar voren hoe de continuïteit van de apostolische werken van een instituut op de lange termijn kan worden gegarandeerd. Hoe kunnen verschillende instituten in Europa, die in dezelfde regio van de wereld actief zijn, met elkaar netwerken vormen, op een

wijze dat de betreffende regio op de lange termijn wordt ondersteund, en zij allen verantwoordelijkheid kunnen aanvaarden voor die werken? Hoe kan dit worden opgezet om te voorkomen dat, wanneer de Europeanen zich terugtrekken, deze werken in andere delen van de wereld (op abrupt wijze) worden stopgezet? Kan hier een drie- of tienjarenplan voor worden opgesteld? Dit betreft, bijvoorbeeld, het geval van drie ziekenhuizen in een grote Afrikaanse stad, die worden gesteund door drie verschillende instituten in Europa. Hoe moet de gezondheidszorg in de regio worden gegarandeerd en georganiseerd? Hiervoor moet een plan worden ontwikkeld, waarin de besturen van de betreffende instituten gezamenlijk moeten handelen. Maar deze steun aan de apostolische werken moet ook op externe wijze worden beschouwd. Dit betreft de inkomstenbronnen in Europa, waarbij de bestaande sponsors van projecten niet eenvoudigweg mogen afhaken, omdat een religieus instituut niet langer actief in Europa kan blijven, en niet meer in staat kan worden geacht om sponsors aan te trekken en om contacten te onderhouden. Aan één kant, betekent dit, dat de missieprocurators van de verschillende religieuze instituten netwerken moeten vormen om inkomsten te kunnen garanderen, om kansrijke projecten te kunnen selecteren en om een regelmatige kwaliteitscontrole uit te kunnen voeren op de voortgang van de projecten.

10. Tenslotte, rijst de vraag hoe bisschoppen, zowel van Europa als van andere continenten, hierbij betrokken kunnen worden, en op positieve en verantwoordelijke wijze de overgang kan worden bewerkstelligd van een Europese naar een Globale Kerk. Als sleutelwoord van dit project kan wellicht “het aanvaarden van ‘medeverantwoordelijkheid’” worden gekozen.

Een slotwoord

Met de keuze van Jorge Mario Bergoglio als Paus Franciscus, werd de Kerk een globale Kerk: niet een Italiaan of Europeaan, maar een Zuid-Amerikaan, werd gekozen tot opvolger van Petrus. Deze Zuid-Amerikaan is geen Europese missionaris; hij werd geboren in Argentinië, en studeerde en werkte daar. Hij bezocht zelfs niet de universiteit van zijn orde: de Gregoriaanse Universiteit te Rome. Op tal van manieren, belichaamt Paus Franciscus de immense verschuiving van Europa naar het Globale Zuiden. De Kerk is een universele Kerk geworden. De Europeanen moeten nog greep krijgen op deze werkelijkheid. Door het verouderingsproces in Europa, zijn de religieuze instituten op diepgaande wijze betrokken bij het transformatieproces van de Kerk: het is noodzakelijk om de tekenen van de tijd te lezen en te interpreteren, en het proces vorm te geven, door het volbrengen van onze profetische taak als religieuze instituten. Het is een opwindende tijd, een uitdagende en creatieve tijd voor kerkjuristen die dit proces mogen begeleiden, vanwege het feit dat de wetgeving nog niet op deze situatie is ingesteld. Mogen allen berekend zijn op hun taak, en met het vertrouwen op het handelen van de Heilige Geest hun bijdrage leveren. Mogen allen zich op deze nieuwe paden begeven - *Duc in Altum* – erop vertrouwend, dat God zelf het stuur vasthoudt.

¹ Dit artikel wordt opgedragen aan Pater Rudolf Henseler, kerkjurist en lid van de Congregatie van de Allerheiligste Verlosser, die zich lang heeft geconcentreerd op de wetgeving van religieuze instituten, waarbij hij gebruik maakte van zijn uitgebreide expertise als kerkjuridisch adviseur van

vele religieuze instituten, van Ordes en van Bisschoppen. Om deze reden, hield zijn interpretatie en applicatie van wetten rekening met de beperkingen en mogelijkheden, die dit leven zelf bood. Aldus werd P. Henseler, via deze wetenschappelijke praktijktoepassing, een bijzondere pastor die zijn ambt uitoefende met de wet en ondanks de wet.

- ² Dit Seminar over "Missie-activiteiten in structurele verandering: problemen en keuzes bij het handelen in voortgangs- en vervangingsprocessen in jonge missiegebieden van op hoge gemiddelde leeftijd verkerende moedercommunities", werd gehouden van 5 tot 6 november 2018 in het Vormingshuis St. Ursula te Erfurt.
- ³ Andreas Machnik, "Der Strukturwandel in wirtschaftlicher Sicht," *Ordenskorrespondenz* 60 (2019) 23-28. Hij beschouwt hier een aantal uitdagingen van persoonlijke, organisatorische, financiële, spirituele en culturele aard, en spreekt dan over het oplossingsvraagstuk.
- ⁴ Matthias Maier, "Kooperation als Chance: bewährtes erhalten und Neues schaffen," *Ordenskorrespondenz* 60 (2019) 39-43.
- ⁵ Ongelukkig genoeg, rapporteren met name vrouwelijke religieuzen nog weleens, dat zij soms onder druk worden gezet door bisschoppen, met name in Afrika, en dat zij een deel van de tijdelijke materiële middelen overhandigen of schenken aan de bisschoppen of aan de bisdommen, alhoewel daar helemaal geen legale basis voor bestaat. Zij rapporteren tevens, dat bisschoppen daar het argument gebruiken, dat zij geen recht kunnen doen gelden op betaling voor hun activiteiten, vanwege hun gelofte van armoede. Het is echter niet zo, dat de gelofte van armoede impliceert, dat men geen recht kan doen gelden op een inkomen voor de activiteiten die men verricht. Wel betekent het, dat men dat inkomen deelt met hen die in nood verkeren. Zij, die geen inkomen ontvangen, kunnen ook geen pensioen opbouwen. Deze financiële aspecten vormen dan ook precies de reden, waarom de vrouwelijke religieuzen in Afrika maar zelden geïnteresseerd zijn in een scheiding van het moederinstituut, om aldus een bisschoppelijk instituut te worden. Zij voelen er niet altijd voor om geconfronteerd te worden met de macht van de lokale bisschoppen. Het was met name de inadequate spirituele grondslag en de financiële instabiliteit, die leidde tot het besluit, dat genomen werd op 11 mei 2016, dat voorschreef dat een diocesane bisschop niet alleen maar de Heilige Stoel moet consulteren, alvorens hij een instituut opzet (canon 579), maar dat er een consultatie *ad validatem* is vereist voor een geldige stichting van een diocesaan instituut.
- ⁶ In sommige instituten bepalen de statuten van de geregistreerde instelling dat, indien een provincie wordt opgeheven, zelfs de gewijde personen van die provincie zullen worden geïncardineerd in het bisdom. Deze regeling heeft weliswaar historische achtergronden, doch het is essentieel dat die in de huidige tijd wordt aangepast.
- ⁷ Uiteraard moet het feit, dat de levensverwachtingen en de pensioenen in verschillende landen van elkaar verschillen, in beschouwing worden genomen.

HET LEVEN VAN DE UISG

Vanuit het bureau van de uitvoerende Secretaresse

Er zit hier een lege ruimte bij de UISG, sinds de publicatie van het laatste Bulletin dat uitkwam aan het einde van 2020. Het is goed te weten, dat velen van u de aankomst van het UISG-Bulletin via de post hebben gemist. De levering per post zal hopelijk in september weer beginnen, maar voorlopig hebben wij het Bulletin online gepubliceerd in de gebruikelijke zeven talen. De vertraging bij de publicatie van het eerste Bulletin van 2021 was te wijten aan de invloed van het Covid-19 virus op onze stafleden, op hun gemeenschappen en gezinnen en op de arbeidsregels die over heel Italië golden. Omdat verschillende stafleden door het Covid-19 virus werden besmet, leidde dit bij verschillende gelegenheden tot de afkondiging van periodes van quarantaine. Bovendien werkte de meerderheid van de stafleden thuis, en alhoewel zij daar uitzonderlijk goed werkten op hun verschillende vakgebieden, werd de coördinatie door de aard van het werk bij de UISG een uitdaging.

Velen van u hebben mij geschreven om te wijzen op de schitterende steun die de UISG online heeft geboden aan de leiders en aan de leden van congregaties in deze zo moeilijke tijd. Zr. Florence de la Villeon, Patrizia Morgante en Zr. Therese Raad organiseerden, met de steun van vele andere stafleden, webinars over vele verschillende onderwerpen, alsmede wereldwijde vormingssessies over het gebruik van het Zoom platform. Wij zijn bijzonder verheugd, dat wij in staat waren om een intercultureel vormingsprogramma aan te bieden voor 140 zusters, dat meerdere weken duurde, alsook een serie webinars over zorg en beveiliging, in samenwerking met de *Vaticaanse Commissie voor Zorg en Beveiliging van Minderjarigen*; en verder een belangrijke serie webinars over zusters die vrouwen kracht schenken, en over de thema's van 'Allen Broeders'. Deze serie webinars werd aangeboden, voorzien van een vertaling in acht talen, en was geconcentreerd op *synodaliteit, economie en gezondheidszorg, onderwijs, vrede, zorg en bemiddeling*.

Verder werd een nieuw project opgestart te midden van deze pandemie, wat is gericht op de wereldwijde bemiddelingsactiviteiten van zusters. Uitgaande van de gevolgen van Covid-19 voor de armste mensen, lijkt het ons logisch, dat zusters die hun taken verrichten in de periferieën, mogen spreken namens en met hen die het meeste te lijden hebben. Tenslotte heeft het *JPIC-bureau van de UISG-USG* vele belangrijke webinars en vormingssessies aangeboden gedurende deze periode.

De religieuze congregaties hebben nu een hele nieuwe weg ingeslagen op het gebied van de onderlinge communicatie over de continenten, en het taalgebruik daarbij. Dit is één van de nieuwe ontwikkelingsgebieden, een "groeierende hoek" binnen het religieuze leven gedurende deze uitdagende periode. Een ander gebied was ook het groeiende gevoel van solidariteit en ondersteuning, dat werd ervaren binnen en tussen de congregaties, nu Covid-19 land na land en de ene congregatie na de andere raakt. Wij zijn veel dank verschuldigd aan vele religieuze congregaties,

aan verschillende Amerikaanse stichtingen en aan USAID, dat betekenisvol bijdroeg aan het solidariteitsfonds 'Covid-19' van de UISG. Dit fonds heeft de UISG in staat gesteld om vele congregaties te ondersteunen, die te maken hadden met toenemende uitgaven voor schoonmaak, ontsmetting en voorzieningen voor Covid-19 op medisch gebied, en waarmee in eerste instantie ouderencommunities zijn ondersteund, maar later ook noden van congregaties zijn geledigd. Deze fondsen zijn op alle continenten besteed, en wij zullen hiermee doorgaan, zolang er fondsen ter beschikking staan. Wij vragen u om te bidden voor al onze gulle weldoeners.

Velen hebben geschreven en gesproken over veranderingen die binnen het religieuze leven zijn opgetreden, als gevolg van deze pandemie:

- Een groeiende acceptatie van onze kwetsbaarheid op vele fronten.
- Een hernieuwde waardering voor het communiteitsleven en voor de missie van aanwezigheid.
- Een verlangen naar steeds diepere niveaus van contemplatie en het begeleiden van onze wereld met gebed, op dit moment van crisis.
- Een behoefte aan overdenking, over hoe het religieuze leven aanwezig moet zijn in deze postpandemische wereld.

De vruchten van deze tijd van lijden zullen duidelijker worden, wanneer wij ons verplaatsen naar een nieuwe fase, waarin alle dingen zullen terugkeren naar een 'nieuw normaal', dat wij samen zullen creëren door middel van een overdenking over onze ervaringen van inperking en verlies. Wij hebben geleerd, om een aantal aspecten van het religieuze leven te koesteren, die wij eerder als gegeven beschouwden, om aldus andere aspecten te identificeren, die wij moeten verdiepen, en te overwegen hoe het religieuze leven moet zijn, om op deze nieuwe tijd te kunnen antwoorden.

De Pauselijke encycliek '*Fratelli Tutti*' en de overweging van dit belangrijke document door 250 mannelijke en vrouwelijke algemene oversten, gedurende de maanden Maart, April en Mei, heeft de congregaties ertoe uitgenodigd om deze reis van overdenking te beginnen. Het thema van de driedaagse ontmoeting in Mei was: "*Zusters worden, broeders worden – Het gewijde leven in dienst van de broederschap in een verwonde wereld*". De subthema's van elke dag, die beneden worden opgesomd, kwamen voort uit '*Fratelli Tutti*', en deze zetten ons allen aan tot verdere overdenking:

- Kijkend naar het gezicht van de wereld, het aanraken van de wonden (AB, 115).
- Nabijheid als een cultuur van ontmoeting (AB, 216).
- Laat de muziek van het Evangelie spelen (AB, 277).

Wij zijn, als religieuze congregaties, uitgenodigd om deel te nemen aan het synodale proces dat spoedig zal aanvangen, en dat de Kerk zal helpen bij de voorbereiding van de Synode over de Synodaliteit, die plaats zal vinden in 2023, Onze deelname zal plaatsvinden op verschillende niveaus – binnen de bisdommen, en ook als congregaties via de UISG/USG. Meer informatie over het synodale proces kan worden gevonden op de website <http://www.synod.va> , in vijf talen. Laten wij aan het begin van deze reis de nederige, helende en genadevolle Missie

van Jezus in onze herinnering roepen, en samen en met anderen werken en bidden, om in de woorden van Paus Franciscus een tedere revolutie te bewerkstelligen, die de wereld zal voorzien van heling en nieuw leven.

Berichten

Plenaire Bijeenkomst van de UISG in 2022

Het dagelijks bestuur van de UISG (Internationale Unie van Algemene Oversten) heeft een uitgebreide procedure opgezet, om de algemene oversten in staat te stellen, om zo goed mogelijk deel te kunnen nemen aan de Plenaire Bijeenkomst van de UISG in 2022, die als thema zal hebben:

HET OMARMEN VAN KWETSBAARHEID OP DE SYNODALE REIS

Terwijl wij hopen dat zo veel mogelijk algemene oversten in staat zullen zijn om deel te nemen aan deze MEIBIJEENKOMST IN ROME, beseffen tegelijkertijd dat de Covid-reisbeperkingen ook dan nog in sommige delen van de wereld van kracht zullen zijn.

Hieronder vindt u een samenvatting van het BIJEENKOMSTPROGRAMMA:

Eerste Fase:

Online bijeenkomsten **op 14 Maart en 4 April 2022**, van 13.00 tot 16.00 uur (Romeinse tijd).

Tweede Fase:

Bijeenkomst in ROME in het Ergife Palace Hotel: **van 2 tot 6 Mei 2022**. (een 'streaming' in verschillende talen zal gedurende de belangrijkste conferenties beschikbaar zijn)

Laatste Fase:

Online meeting **op 11 juli 2022**, van 13.00 tot 16.00 uur.

YouTube-kanaal van de UISG

Wij zenden u hierbij het adres van het YouTube-kanaal van de UISG: neem dit op onder de voorkeursadressen van de zoekfunctie in uw Browser. U treft hierin themalijsten aan ('playlists'), waaronder ook alle webinars, die de UISG over verschillende onderwerpen presenteert.

Wij kondigen u reeds aan, dat hierop in de maand Mei alle video's zullen worden gepubliceerd van de cursus "*leiderschap en interculturaliteit*", welke online werd gehouden gedurende de maand december j.l.

Hier is het adres van het YouTube-kanaal met alle themalijsten:

www.youtube.com/c/UISGRome/playlists

Zusters geven vrouwen kracht ('Sisters Empowering Women'): een evenement in het kader van de "Fratelli Tutti", gezien vanuit het perspectief van de vrouwelijke religieuzen

Eind Maart vindt er een evenement plaats, waarin verschillende thematische panelen de encycliek "Fratelli Tutti" met de ogen van vrouwelijke religieuzen zullen bekijken.

Deze titel wil onderstrepen, dat de missie van vrouwelijke religieuzen het op vele plaatsen voor vrouwen mogelijk maakt het woord te voeren, en om bij te dragen aan de opbouw van de vrede en van de sociale vriendschap tussen onze mensheid. Een opname hiervan zult u vinden op ons youtube-kanaal.

Hoop zaaien voor de planeet: ‘Laudato Si’: de inzet van de vrouwelijke religieuzen van de wereld

“Alles is strikt met elkaar verbonden, en de problemen van vandaag vragen om een visie, die elk aspect van de globale crisis in beschouwing neemt”- LS 137.

De campagne van de UISG, die is gewijd aan ‘Laudato Si’, is in volle groei: verschillende congregaties hebben al een verantwoordelijke die zich wijdt aan de “promotie van ‘Laudato Si’”. Deze promotoren zullen deel gaan uitmaken van een netwerk van vrouwelijke religieuzen van de UISG-campagne die zich bezighoudt met ‘Laudato Si’.

Zr. Sheila Kinsley, coördinator van de campagne, is benoemd tot consultant van het Dicasterie voor de Bevordering van de Gehele *Menselijke Ontwikkeling*, en zal zich daar tot 2025 bezighouden met de uitvoering van deze encycliek, die in dat jaar precies tien jaar daarvoor door de Paus is uitgebracht.

De congregaties hebben vele documenten en video’s voor hun vormingsprogramma’s ter beschikking:

Documenten: www.sowinghopefortheplanet.org

Video’s: <http://bit.ly/VideoSowing>

Contacten: Zr. Sheila Kinsey, coördinator van de campagne, info@sowinghopefortheplanet.org

Een vrouwelijke religieuze ondersecretaris van de Bisschoppensynode

Op 6 februari heeft Paus Franciscus een pater Augustijn en een vrouwelijke religieuze, van de Congregatie van Xavières, benoemd tot ondersecretarissen van de Bisschoppensynode: de vrouwelijke religieuze is Zr. Nathalie Becquart. Het is de eerste keer dat een vrouw op deze positie is geplaatst... Nathalie was eerder al consultant bij het Secretariaat van de Synode, en heeft actief deelgenomen aan de Synodes over de Jongeren en over het Amazonegebied.

Zij heeft een proefschrift geschreven over het thema ‘synodaliteit’ bij het Boston College.

Zr. Nathalie heeft de pers ontmoet om haar ideeën over haar nieuwe opdracht te kunnen delen, terwijl zij antwoordde op de vragen van de journalisten.

“Ik heb nooit gedacht dat ik in deze missie bij de Synode zou worden geplaatst. Mijn hele leven werd gekenmerkt door specifieke roepingen: zowel voor als tijdens mijn religieuze leven. Ik heb vele felicitatieboodschappen ontvangen uit de hele wereld. Deze brengen allemaal de vreugde over deze benoeming tot uitdrukking, die ik niet alleen voel: het is een teken dat de lokale kerken en vele christenen intensief hebben geluisterd naar hun wens om als vrouwen en mannen in de katholieke kerk samen te leven, en dat niet alleen. Ik heb vele boodschappen ontvangen van Islamitische en Joodse vrienden en vriendinnen.”

De persconferentie kan via de onderstaande links worden bekeken:

- In het Engels: <https://youtu.be/92Uzg-iCIuw>
- In het Frans: https://youtu.be/Fu9uezx_HOY

Synodaliteit: een beschouwing van kardinaal Joao Braz de Aviz

Kardinaal Braz, prefect van de Congregatie voor het Gewijde Leven, heeft online de gedelegeerden ontmoet van de 36 Constellaties van de UISG, om met hen een beschouwing te delen over de synodaliteit, als voorbereiding op de Synode over de Synodaliteit die zal worden gehouden in oktober 2022.

Het is mogelijk om deze beschouwing te beluisteren. Deze staat u ter beschikking in het Engels, het Spaans, het Frans en het Italiaans (de originele taal) op: <http://bit.ly/3pHM6CJ>

Het verkrijgen van fondsen voor religieuze mensen

Er zijn online verschillende vormingscursussen voor vrouwelijke en mannelijke religieuzen over het verkrijgen van fondsen voor de eigen missie.

Wij nodigen u uit om hierover de website van de Paters Claristen te raadplegen, die deze cursussen promoten: <https://www.prismacmf.org/>

Internationale zorg voor kinderen. De zorg voor kinderen: een nieuw project van de UISG.

De Katholieke Zorg voor Kinderen (Catholic Care for Children (CCC)) is een beweging die wordt geleid door vrouwelijke religieuzen, en wordt geanimeerd door een sterk charisma, waarvan het doel is om te garanderen dat kinderen in veilige en liefdevolle gezinnen opgroeien. Het project van de UISG wil de vrouwelijke religieuzen helpen om het charisma te ervaren van de zorg voor kinderen en weeskinderen in onze globale en moderne maatschappij.

De coördinator van het project is Zr. Niluka Pereira: ccci@uisg.org

De brochure hierover kan via de volgende links worden gedownload:

In het Italiaans: <http://bit.ly/CCCItaliano>

In het Engels: <http://bit.ly/CCCIEnglish>

In het Frans: <http://bit.ly/CCCIFrancais>

In het Spaans: <http://bit.ly/CCCIEspanol>

De communicatie van de UISG: spoedig een nieuwe website tot uw beschikking

Zoals u reeds is medegedeeld, werkt de UISG momenteel aan de modernisering van haar institutionele presentatie, opdat zij binnen en buiten de Kerk directer en efficiënter zal kunnen communiceren.

De nieuwe website zal moeten antwoorden op de eisen van onze leden, en ook van de zusters die deze website binnentreden, op zoek naar informatie of berichten over het vrouwelijke religieuze leven.

We hebben aan de algemene oversten twee vragen toegezonden om ons te helpen bij het invoeren van inhoudelijke prioriteiten op deze nieuwe website. Wij leggen u deze vragen ook hier voor; indien u wilt antwoorden, dan kunt u de antwoorden sturen naar: comunicazione@uisg.org, met de vermelding van het onderwerp: 'New UISG Website' (nieuwe website van de UISG):

- Waarnaar zoekt u, wanneer u onze website www.uisg.org binnengaat?
- Welke soort inhoud en nieuws wilt u vinden op de nieuwe website van de UISG?

SECRETARIAAT VAN DE UISG

SECRETARIAT	Sr. Patricia Murray, ibvm	<i>segretaria.esecutiva@uisg.org</i>
	<i>Algemene Secretaresse</i>	06 684002 36
	Rosalia Armillotta	<i>ufficio.segreteria@uisg.org</i>
	<i>Assistent van de Algemene Secretaresse</i>	06 684002 38
FINANCIES	Aileen Montojo	<i>economato@uisg.org</i>
	<i>Financieel Administrateur</i>	06 684002 12
	Sr. Sunitha Luscious, zsc	
	<i>Assistent Financieel Administrateur</i>	
	Patrizia Balzerani	<i>assistente.economato@uisg.org</i>
COMMUNICATIE	<i>Membership Secretaresse</i>	06 684002 49
	Patrizia Morgante	<i>comunicazione@uisg.org</i>
	<i>Eindverantwoordelijke communicatie</i>	06 684002 34
	Sr. Thérèse Raad, sdc	<i>comunicazione@uisg.org</i>
	<i>Communicatiebureau (Vrijwilliger)</i>	0668.400.233
	Antonietta Rauti	<i>bollettino@uisg.org</i>
DIENSTEN	<i>Coördinator UISG-Bulletin</i>	06 684002 30
	Bianca Pandolfi	<i>info@uisg.org</i>
	<i>UISG Information Office</i>	
	Svetlana Antonova	<i>assis.tec@uisg.org</i>
PROJECTEN	<i>Technisch Assistent Algemene Diensten</i>	0668.400.250
	Sr. Florence de la Villeon, rscj	<i>rete.migranti@uisg.org</i>
	<i>Project Migranten</i>	06 68400.231
	Sr. Gabriella Bottani, smc	<i>coordinator@talithakum.info</i>
	<i>Coördinator Talitha Kum</i>	06 684002 35
	Marilde Iannotta	<i>secretariat@talithakum.info</i>
	<i>Talitha Kum Secretariat</i>	0668.400.232
	Sr. Mayra Cuellar, mb	
	<i>Talitha Kum Database</i>	
	Sr. Mary Niluka Perera, sgs	<i>ccc@uisg.org</i>
	<i>Catholic Care for Children International</i>	0668.400.225
	Claudia Giampietro	<i>safeguarding@uisg.org</i>
	<i>Office for Care and Protection</i>	0668.400.225
	Sr. M. Cynthia Reyes, sra	<i>formators.programme@uisg.org</i>
	<i>Coördinator UISG Vorming Program</i>	0668.400.227
	Canon Law Council	<i>canoniste@uisg.org</i>